

ПРАВНИК

БРОЈ 37 / ЈУН 2013.

НИШ - ЦАРСКИ ГРАД

МЕДИЈАНА

FELIX ROMULIANA

КОНСТАНТИН ВЕЛИКИ МИЛАНСКИ ЕДИКТ ВЕРСКА ПРАВА И СЛОБОДЕ РЕТОРИКА

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ БИБЛИОТЕКА ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА РЕЦИКЛАЖА ИНТЕРВЈУИ

Фото: Стефан Крстић

ПРАВНИК

Лист студената Правног факултета Универзитета у Нишу
Први број изашао је 1990. године

Издавач

Центар за публикације Правног факултета Универзитета у Нишу

Координаторка листа

Доц. др Марија Игњатовић

Главни и одговорни уредник

Александар Михајловић

Заменице главног и одговорног уредника

Александра Христов
Јована Митровић

Уреднички колегијум

Александар Михајловић, Јована Митровић, Александра Христов, Александра Ђирић, Илија Гавриловић, Марија Живановић, Вања Шветска, Нина Николић, Урош Тасковић, Љубица Јанић, Милица Станковић, Мартина Вучковић, Јулија Јовановић, Јелена Тодоровић, Ива Антић, Дуња Петрић, Валентина Петковић

Графички уредник

Ненад Милошевић

Лектор и коректор

Иван Илић, асистент

Штампа

ЈП Службени гласник, Београд

Тираж

200

БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

4

Пoштованe колегинице и колеге,
 Пред вама је нови, 37. број, студентског листа Правник, на већем броју страна, од уобичајеног. Повод за то, као и за неке друге новине, јесте обележавањe 1.700. годишњице Миланског едикта. Наш град је један од носилаца прославе јубилеја, а самим тим и наш Факултет, као научна и образовна институција, имао је визију организације научног скупа на ту тему. Стога смо већи број текстова и ми посветили годишњици.

Уређивачки колегијум листа отишао је корак даље, па је остварио давно планирану сарадњу с колегама с Правног факултета у Новом Саду. Почетак сарадње обележили смо разменом текстова с новосадским колегама, које ћемо узајамно објављивати у нашим студентским листовима.

У овом броју, желели смо да истакнемо, још једном, објективно засведочен квалитет наших асистената и професора, објављивањем интервјуа с њима, као и интервјуисањем културних посленика нашег града, који нису значајни само у јубилејима, него увек, у подизању свести о значају културе уопште међу нама.

Ипак, наш лист је, пре свега, лист студената факултета, и као такав тежи да објави све прилоге наших сарадника, без којих Правник не би имао свој упечатљиви идентитет. Ваши прозни и поетски текстови су драгоценост за нас.

Како смо вам и обећали, тежња овог уредништва остаје на објављивању два броја годишње, те смо и започели свој циљ, уз вашу помоћ, као текстописаца, али и уз пуну подршку Управе Факултета. Хвала вам на томе.

Срдечно,

главни и одговорни уредник

Александар Михајловић

САДРЖАЈ

- 2 НИШ, ГРАД НА РАСКРСНИЦИ ПУТЕВА И ЦАРСКИ ГРАД
- 4 МИЛАНСКИ ЕДИКТ
- 6 ЦАР КОНТАНТИН
- 6 НИШ КРОЗ ИСТОРИЈУ
- 8 МЕДИЈАНА
- 9 ЦАРСКА ПАЛАТА - FELIX ROMULIANA
- 10 ВЕРСКА ПРАВА И СЛОБОДЕ
- 11 ИСТОРИЈСКИ АРХИВ НИШ
- 12 ИНТЕРВЈУ - МР АЛЕКСАНДАР ЂОРЂЕВИЋ
- 14 ДОПРИНОС ФАКУЛТЕТА ОБЕЛЕЖАВАЊУ 1700 ГОДИНА МИЛАНСКОГ ЕДИКТА
- 15 ИНТЕРВЈУ - ИВАН ВУКОВИЋ
- 16 ФАКУЛТЕТСКЕ И СТУДЕНТСКЕ АКТУЕЛНОСТИ
- 17 ИНТЕРВЈУ - ДОЦ. ДР СЛАВИША КОВАЧЕВИЋ
- 18 БИБЛИОТЕКА ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ
- 19 ЗАШТО НА ПРАВНИ?
- 20 ФОНД ЗА МЛАДЕ ТАЛЕНТЕ
- 21 КОНСТАНТИНОВА СТИПЕНДИЈА
- 22 ИНТЕРВЈУ - ПЕТАР ПЕШИЋ
- 23 ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ - ПРЕДНОСТИ И МАНЕ
- 24 РЕЦИКЛАЖА
- 25 ПРАВНЕ КЛИНИКЕ
- 26 АБОРТУС
- 27 ПУШЕЊЕ
- 28 ПРЕСТОНИЦЕ СРБИЈЕ
- 29 РЕПУБЛИКА СРПСКА
- 30 ВАСКРШЊИ ОБИЧАЈИ
- 31 ПОЕТСКИ КУТАК

16

15

20

2

НИШ, ГРАД НА РАСКРСНИЦИ ПУТЕВА И ЦАРСКИ ГРАД

ДОЦ. ДР МАРИЈА ИГЊАТОВИЋ

Константин Велики, један од најзначајнијих историјских личности, који је у историји остао запамћен по увођењу хришћанства у још паганско, Римско царство, рођен је у Нишу (Наисус), тада једној од римских провинција. Ниш се у то време, рачунао као област Горње Мезије (Moesia superior), и био је означен као место на Војном путу (Via Militaris). Горња Мезија се, преко Дакије, граничила са Скитским краљевством, тако да се претпоставља да су већ тада Римљани имали додира са Старим Словенима. Via Militaris је била раскрсница путева. Место на коме је поникао и растао Константин, по мишљењу многих историчара, било је место које му је у симболичком значењу одредило судбину ујединитеља, „а раскрсница као да је предизобразила сјајни Крст који ће видети у својој визији“. Према црквеном предању сматра се да је Константин, пред битку са Максенцијем, доживео визију у којој му се указао Крст окићен звездама са натписом: *In hoc signo vinces* - „Овим побеђуј.“

Константин Велики или пуним именом Гај Флавије Валерије Аурелије Константин родио се 27.2.272. године. Његов отац је био Флавије Валерије Констанције, који је касније био познат под именом Констанције Бледи, телохранитељ цара Аурелијана, а мајка му је била Јелена. Констанције Хлор је имао богату државну каријеру и

брзо је напредовао на државним дужностима након што је Максимијан прво постао цезар 284. године, а затим и цар. У то време он му је и поставио услов за даље напредовање, а то је био развод од Константинове мајке, Јелене, и женидба за Теодору, усвојену ћерку Максимијана, а у циљу ојачања породичне везе са

његовог напредовања, његов отац је постао прво цезар, а потом и цар 304. године, након абдикације Диоклецијана и Максимијана. Међутим, без обзира на брзо напредовање, Константин је и даље био таоц на источном двору, само је тада био „затвореник“ Галеријана.

Када је Констанције умро у 306. године, војске Британије и Галије, не

Према црквеном предању сматра се да је Константин, пред битку са Максенцијем, доживео визију у којој му се указао Крст окићен звездама са натписом: *In hoc signo vinces* - „Овим побеђуј.“

њим. Награда, која је уследила за то, била је функција цезара, на коју је Констанције дошао 293. године.

Веома рано, из горе наведених разлога, Константин Велики је дошао да живи на двор цара Диоклецијана, како би тамо прошао кроз одговарајуће школе или како би тамо, како то тврде историчари, био таоц, који ће осигурати верност свога оца. Током школовања на двору у Никомедији, он је стекао веома богато образовање, од знања латинске књижевности, грчког језика, па све до филозофије. Од своје 24 године Константин је учествовао у војним походима Диоклецијана. У тим борбама он се доказао као способан ратник, тако да се врло брзо уздигао до ранга војног трибуна. За време

обазујући се на правила система тетрархије, прогласиле су његовог сина, Константина, за цара. По закону, у том тренутку, царством је владао Галеријан, као једини цар, и на њему је био избор особе, која ће му постати царски колега. Поштујући Диоклецијанова правила о управљању тетрархијом, Галеријан, је уздигао на положај цара дотадашњег цезара Севера, а Константину је понудио положај цезара запада, што је он и прихватио. Међутим, у свим документима, дан када је проглашен царем од својих војника, обележен је као први дан његове владавине. Сазнавши за то, Максенције, син цара Максимијана, који је на силу абдицирао с Диоклецијаном, подигао је побуну у Италији и прогласио се царем. Крајем 306.

године и Максимијан се проглашава поновно царем у покушају да освоји које подручје за свог сина. То је довело до ситуације да је тада Римско Царство имало годину 6 царева, од којих се њих 5 борило за власт (Галерије, Север, Максенције, Максимијан, Константин Велики), док је један био покојни (Констанције). Потпуну анархију ће употпунити гувернер Римске Африке, који није признао ни једног од наведених царева.

У тадашњој политичкој ситуацији где Максимијан и Максенције владају Италијом и очекују напад Галерија, обе стране су тражиле помоћ Константина. Максимијан се повезао на старо пријатељство њихових породица тражећи помоћ у својој борби. Његова понуда Константину је била женидба Фаусте (кћер Максимилијана и сестра Максенција), заједно с признањем царске титуле, у замену за помоћ против Галерија. Константин је то прихватио тако да се развео од свој дотадашње жене, али је одбио да пошаље војну помоћ и само је признао царски статус Максенцију.

Константиново одбијање да постане страна у грађанском рату, његова стална борба са варварима у име заштите царства, као и пропаганда, која је увећавала његове успехе, учиниле су га изузетно популарним у западним покрајинама Римског царства.

Задњи покушај мирења зараћених царева догодио се 308. Године, када је Галерије, који је био врховни цар, сазвао састанак зараћених страна на подручју данашње Аустрије. На том састанку Галерије је донео одлуку да нови законити цар запада постаје Лициније, док је Максимијан поновно послат у присилну мировину. Константин је на овом састанку уназађен на положај цезара. Под притиском Галерија сви су прихватили овај нови поредак, али након његовог одласка на исток сви су се поновно побунили против новог поретка и прогласили су се царевима. У задњем покушају Галерије је прогласио Константина и Максенција синовима царева (аугуста), али након што су обојица то одбили, он је на пролеће 310. године, обојици признао царски статус. Без обзира на толики број супростављених царева, општи мир је трајао до смрти Галерија у пролеће 311. године.

Након вести о његовој смрти Лициније и Максимин Даја су се заратили на истоку, док је Максенције почео да врши мобилизацију за рат против Константина. *Saus belli* за његов рат је била Константинова одлука да присили на самоубиство Максимијана 310. године (оца Максенција) након његове пропале побуне.

Иако је Максенције објавио рат Константину 311. Године, до борбе је дошло тек следеће године, када је Константин прешао Алпе и када је почео да добија победу за победом. Прво је освојио градић Суса у данашњем Пијемонту, а потом у биткама код Торина и Вероне, победио је војску Максенција. Одлучујућа битка овог рата се водила код реке Тибер. У бици, познатој под именом битка код Милвијског моста, Константин је напао двапут јаче, али војно лоше постављене снаге Максенција. Током бега након битке, Максенције се

утопио у реци Тибар, тако да је Константин постао једини господар западног дела Римског Царства.

Око ове битке су створене хришћанске легенде, по којима је Константин видео својим властитим очима крст, с поруком, у овом знаку ти ћеш победити. Током ноћи након овог догађаја, у сну, му се наводно појавио Христ, с поруком, да знак хришћана стави на војне ознаке и да ће тада победити. То пророчанство се испунило 29.10.312. године, када је Константин Велики победнички ушао у Рим, где је одбио да поднесе жртву у храм бога Јупитера, што је било противно дотадашњим обичајима.

Оно што је значајно, посматрано са историјске стране, је да је Константин заиста наредио својим трупама пред битку са Максенцијем да испишу на своје штитове Христов монограм: ХРО. Он је ту битку извојевао као победник, што му је створило услове, да себе уздигне као римског цара. Константин је искрено примио хришћанство. То није био одраз некаквог калкулизма или користољубља. Он се дуго уздржавао од обреда крштења, иако је много пре тога наредио да се напише Милански едикт (313) и да се прекину сва прогонства хришћана. Да вера код њега није била схваћена као неки државни пројекат, који треба да обезбеди стабилност држави, говори и његово сазивање Сабора у Никеји (325) због Аријеве јереси. Из тог разлога Црква га и данас слави као светог.

Ниш, раскрсница путева (*Via Militaris*), место у коме је рођен и растао Константин, по мишљењу многих историчара, било је место, које му је у симболичком значењу одредило судбину ујединитеља, „а раскрсница, као да је предизобразила сјајни Крст, који ће видети у својој визији“. **In hoc signo vinces - „Овим побеђуј.“**

МИЛАНСКИ ЕДИКТ

МАРИЈА ЖИВАНОВИЋ

ХР (ΧΡΙΣΤΟΣ) је монограм начињен од слова хи и ро, прва два грчка слова Христовог имена (Христос). Рани хришћани прихватили су га као симбол хришћанства и врло је уобичајен у првобитној хришћанској уметности, од 4. века, на саркофазима, еухаристијском посућу и на свећама. То је знак, који се, по биографијама, у визији јавио Константину, у предвечерје битке код Милвијског моста, 312. године.

Споменик Константину Великом у Нишу, дело вајара Милета Коцева, постављен је 2012. године, у оквиру прославе 17 векова Миланског едикта.

МИЛАНСКИ ЕДИКТ

Милански едикт је законски акт, који су донели цареви Константин Велики и Лициније, а којим је проглашена верска равноправност и престанак прогона хришћана, који је трајао три стотине година. Проглашен је у Медиолану (данашњи Милано), 313. године. Њиме хришћанство није постало државна религија, нити је било привилеговано, али је хришћанима дозвољено да могу јавно да исповедају своју веру, а да за то не носе никакве последице.

ЛЕГЕНДА О ЦАРУ КОНСТАНТИНУ И ХРИШЋАНСТВУ

Крстовдан или Воздвижење (поздизање) часног крста је црквени и народни празник, којим се прославља догађај, када је цар Константин поставио крст у Риму, у част победе над царом Максенцијем. Српска православна црква слави Крстовдан 27. септембра.

На путу за Вечни Град, Константин је доживео мистично искуство, након кога се отворено определио за хришћанску веру.

По Лактанцију, чији је спис „О смрти прогонитеља“ настао већ око 317/8. године, Константину је у сну, у ноћи која је претходила бици код Милвијског моста, наложено да на штитове својих војника стави слово Х, с вертикалном цртом закривљеном при врху, тако да формира христорам. По Константиновом биографу, епископу Евсевију Цезарејском, који је цареву биографију саставио нешто после 337. године, Цар му је лично и под заклетвом неколико година касније испричао читав догађај. По Евсевијевој причи у Vita Constantini, Цар се молио богу, кога је поштовао и његов отац, и наредног дана на небу, изнад сунца, Константин и његова војска су угледали светлосни крст, с натписом „овим побеђуј“ (τοῦτο νικᾷ). Цар није био сигуран у значење визије, док га у сну није посетио Христ, и препоручио му да направи војни стег у облику знака виђеног на небу и искористи га у бици. Сутрадан, Константин је наредио да се искује војни стег (labarum), с венцем на врху, у коме су се налазила спојена грчка слова Х и Ρ, у виду Христовог монограма. Након тога, Цар је одлучио да следи бога, који му се указао и окупио је око себе хришћанске свештенике, од којих је затражио да га упуте у Христову веру. Константин није био ни први, ни последњи римски владар, који је пре одлучујућег догађаја тражио и добио конкретну помоћ неке више силе. Новина је била у томе што је Константинова визија из 312. године, имала јаку хришћанску црту. Почетак 4. века био је доба, када се чврсто веровало, и с паганске и с хришћанске стране,

да небеске силе готово свакодневно утичу на људске судбине.

И сам Максенције, охрабрен пророчанством из Сибилских књига, упустио се у отворену битку с малобројнијом Константиновом војском, 28. октобра 312. Године. Стари Милвијски мост на Тибру, северно од Рима, срушен је, како би се наступајућој војсци отежао приступ Граду, док су бранитељи подигли понтонски мост од чамаца. Већ приликом прве озбиљније чарке, Максенцијева војска је натерана у безглаво повлачење и понтонски мост је попустио, под теретом њиховог дезорганизованог преласка реке. Међу многима, који су се том приликом удавили, био је и Максенције. Константин је наредног дана победоносно ушао у Рим, а Максенцијева одрубљена глава је ношена на копљу улицама града.

Победник је поздрављен као „ослободилац, спаситељ и добротинитељ“, а Сенат је пораженог Максенција прогласио за тиранина и наложио брисање сваке успомене на њега (*damnatio memoriae*). Константину су указане многе почести, између осталог Сенат је изгласао постављање победникових статуа по Риму. Статуа Цара, који у десној руци држи „симбол Спаситељевог страдања“, уз натпис, којим се Цару приписују заслуге за „ослобађање сената и народа Рима“, може бити колосална мермерна статуа, чији се остаци данас чувају у ватиканској Палати конзерватора (*Palazzo dei Conservatori*). Сенат је Константину изгласао и титулу *Maximus Augustus*, захваљујући којој је могао да захтева водећу улогу у царском колегијуму, који су сада чинили још Лициније и Максимин.

Константин је у Италији обнародовао Галеријев едикт о толеранцији из 311, а затим је наредио и да се цркви врати одузета имовина. У оправданост своје верске политике желео је да убеди и свог савезника Лицинија, када су се у фебруару 313. састали у Милану, где се Лициније оженио савезниковом полусестром Констанцијом. Овај састанак послужио је као основа Миланском едикту, којим је Константин хришћанима дао слободу вероисповести, а хришћанство учинио равноправним с осталим религијама Царства.

ИСТОРИЈСКЕ ЧИЊЕНИЦЕ О МИЛАНСКОМ ЕДИКТУ

Оригинални документ, који су цареви Константин Велики (†337) и Лициније (†324) издали у фебруару 313. године у Милану (Медиоланум), до данас није сачуван. Црквени историчар Јевсевије Кесаријски (†око 340), у свом делу Црквена историја, доноси неколико докумената, које је превео са латинског језика, а којима се регулише однос државе и хришћанске Цркве. Оно што данас имамо као Милански едикт, код Јевсевија Кесаријског и Ликтанција је у ствари Лицинијев ре-скрипт, који је он обнародовао 13. јуна 313. године на Истоку, у Никомидији. У том рескрипту, он се позива на претходни договор двојице царева, који се догодио на Западу, у Милану.

Из садржаја текста Миланског едикта види се, пре свега, да је и пре 313. године на државном нивоу,

разматрана могућност да хришћанство буде, пред римским државним законима, признато за слободну и дозвољену веру. Чак су, у том погледу, били издати одређени законски прописи. Међутим, назире се чињеница да сви релевантни државни фактори нису били сагласни с тиме да хришћанство добије статус слободне и признате вере. И после доношења тих закона, било је много случајева „да су неки између њих (хришћана) били прогнани и спречавани да исповедају своју веру“. С друге стране, из овог истог документа се види како је велики значај и важност, пред римским државним законима, имала религија, уопште као таква. Хришћанима, али и свима осталима, без изузетка, даје се и потврђује слобода избора и следовања вере, јер је то, између осталог корисно и за саму државу: „... на тај начин нам Божанство (Бог) и небеска моћ могу помоћи, нама и свима онима који су под нашом влашћу“.

Што се пак тиче самих хришћана, законодавци у Милану својом одлуком истовремено увиђају да су хришћани до тада били неправедно прогоњени и материјално оштећени само зато што су исповедали, по државним прописима, недозвољену веру. По Миланском едикту, хришћани су, не само постали равноправни као и сви други верујући људи, већ се према њима сада исправљају раније учињене неправде. Наиме, конфисковану и одузету имовину, материјална добра у поседу хришћана и њихових заједница, по овом закону, треба безусловно вратити. Пре свега, овде су имали у виду „њихова места, на којима су они (хришћани) имали обичај да се раније окупљају (на молитву)“. Реч је о богослужбеним местима, храмовима, односно црквама и другим објектима и местима, која су имала функцију храма или цркве, а која су била одузета, продата, поклоњена, или пак на неки други начин отуђена. Захтевало се од тренутних власника таквих места и имовине хришћана уопште, да бесплатно и без икакве надокнаде, ту имовину и поседе врате хришћанима. Тренутним власницима ће сама државна власт, преко месних судова (магистрата), надокнадити штету. Даље се јасно помиње хришћанска заједница, као корпорација, односно уређена асоцијација, тело или сабор хришћана.

Реч је, дакле, о постојању Цркве, као организоване институције и заједнице, која сем богослужбених места црква, поседује у свом власништву, у имовинскоправном погледу, и друга материјална добра и некретнине, а која су им, по раније важећим законима одузета, односно без икакве надокнаде конфискована. Законодавац на крају инсистира да овај закон буде до краја испоштован и у дело спроведен, јер је, како се даље каже, од општег интереса: „... да би наше наређење било што је брже могуће испуњено, да би у том послу нашом благонаклоношћу био постигнут општи и јавни мир.“

Миланским едиктом, којим је омогућено да „свако верује како му срце хоће“, хришћанство добија стабилан ослонац и тачку из које може да настави развој, па је само неколико деценија касније (380. године), под царем Теодосијем Првим Великим, постало и државна религија.

ЦАР КОНСТАНТИН

ИЛИЈА ГАВРИЛОВИЋ

Оца Констанција Хлора (бледолики) – *Marcus Flavius Valerius Constantinus "Hlorus"*, и мајке Хелене (Јелене), кћери гостионичара, рођен је у Нишу 22. фебруара 275. или 280. Године, и добио име *Caius Flavius Valerius Aurelius Claudius Constantinus* потоњи Свети цар Константин. У седамнаестој години, на инсистирање оца, бива одвојен од мајке због њеног ниског порекла. Напуштена Јелена (св. царица Јелена) се предаје служењу Христу. Иако је била удаљена од сина, који је остао без родитељског дома, њен утицај на изградњу синовљеве личности је несумњив. *Константинова* моралност најбоље се сагледава у поштовању традиције царства, на чијем је челу од 306. године, уз визионарско сазнање да га наткриљује нова култура. Баш због тога, мада знан хришћанин, он ће се крстити од руке аријевца пред смрт о ускрсу 337. године, а умире у Никомедији 22. маја 337. год.

За свог живота Свети Цар Константин задужио је хришћанство и хришћане. После визије из 312. године, он верује, као што је увек истицао, у једног Бога. Пред бој са надмоћнијим *Максенцијем*, баш када је прелазео Алпе и улазио у Италију, брижно јашући на коњу, на небу се појавио светлосни крст са натписом: "En touto vica" (Овим ћеш победити). Војска иза њега је видела исто. Збуњен и замишљен дочекао је ноћ. У сну му се јавио Спаситељ, с истим небеским знаком и заповедио му да га стави на ратне заставе. Ујутро је издао такво наређење војсци. Прва застава са крстом, позната је под именом

Лабарум. *Константин* је Христов монограм ставио на шлем, док су га војници носили на штитовима. Уз Божију помоћ, победио је *Максенција* (који се удавио у реци Тибар 29. октобра 312.) и свечано ушао у Рим. Од тог тренутка отворено верује у једног Бога.

Године 313. прогласио је Милански едикт. Едикт дозвољава јавно исповедање хришћанства, изједначивши га са осталим култовима. Признаје хришћанску цркву, која добија право јавног богослужења, организовања, деловања, а свештеници одређене привилегије (не служе војску, не плаћају порез, и др.), долази до поделе световне и духовне власти. То се посебно одразило на црквено градитељство, о чему у Нишу сведоче бројни археолошки налази, док антички писци у царској биографији наглашавају: "У Нишу је рођен и васпитаван *Константин Велики*, који је, касније, овај град величанствено украсио" У време историчара *Приска* владало је мишљење, да је цар *Константин*, оснивач Ниша, док *Стефан Византинац* сматра, да је *Константин* створио и саградио Ниш. У сваком случају, културни и уметнички живот образује се у хришћанском духу.

Ради измирења у цркви, *Константин* сазива сабор у Никеји 325. године, који је био у знаку јединства и саборности.

Године 330. пребацује престоницу из Рима у Константинопољ. Неки извори откривају, да је размишљајући о новој престоници, имао на уму и свој родни град Ниш.

НИШ КРОЗ ИСТОРИЈУ

АЛЕКСАНДРА ЋИРИЋ

Замислите да за Ниш постоји тродимезионални времеплов, који вам омугаћава да „прошетате“ историјом Ниша и угледате како је изгледао кроз векове. Замислите да је том улицом, којом сада ви ходате, пре неколико векова неко ходао. Сама мистерија сваког града, која се крије у историјским остацима, урезана у зидине, је фасцинантна.

Независно од тога да ли сте рођени у Нишу, или вас је пут живота довео овде, замислите нишки времеплов, на тренутак, док пијете јутарњу кафу на балкону, посматрате пролазнике и радујете се првим таласима пролећа.

Ниш, на раскрсници балканских и европских путева, који повезују Ев-

ропу са Блиским истоком, један је од најстаријих градова на Балкану, и важи, од давнина за капију Истока и Запада.

С богатом историјом, која се налази недалеко од нас, попут многобројних грађевина, али и закопаном у слојевима испод земље, која још увек чека да буде откопана, само сведочи о постојању и стратешкој важности овог локалитета, миленијумима уназад. Најновија истраживања су показала да у пећинама код Сићева, где су пре неколико година пронађене на хиљаде алатки, које се везују за период средњег палеолита и које припадају неандерталцу, праисторијском човеку, говоре у прилог да је овај простор готово одувек био насељен.

Многи народи су остављали своје трагове, обликовали их на свој начин, што данас можемо видети у Археолошком музеју у Нишу и тиме исписивали историју Града. По данашњој реци Нишави, а коју су Келти називали *Navissos*, потиче и његов први, нама познати назив, а касније с новим освајачима мењан, римски *Naissus*, византијски *Nysos*, словенски Ниш, немачки *Nissa*.

Због свог географског положаја, освојан и развијан као снажан кастрем од стране Римљана у I веку п.н.е., постаје важна стратегијска тачка, која се помиње још од II века. Битком код Ниша из 268. године, под вођством Клаудија II, отклоњена је велика опасност по Царство од стране Гота, због чега је Клаудије

касније назван Готски. Недуго потом, Диоклецијан формира провинцију Дарданију, чиме је Ниш постављен за њено седиште. Постаје посебно значајан као град рођења Константина Великог, императора с почетка IV века, који ће прихватањем хришћанства Миланским едиктом 313. године, као равноправне религије, променити ток историје, до данас. О слави и величини града сведочи археолошко налазиште Медијана, где се налазила палата или вила са престолом, украшена подним мозаицима, фонтаном и стубовима. Поред тога што је служио за одседање римских царева, уједно је био и центар за дистрибуцију хране у провинцији.

У својој пуној снази, јак и богат, није успео да се супростави Хунима, који незадрживо продиру у Европу, руше градове, масакрирају становништво и пљачкају. Та судбина је и њега задесила. Његово освајање отвара нову епоху, и у наредних неколико векова он често бива освајан, рушен и обнављан, од стране: Варвара, Византинаца, Авара, Словена и Угара, због чега су у њега долазили многи значајни владари тадашње Европе, а од поделе римског царства на источно и западно, припао је источном, а тиме касније и православљу.

Услед неколико освајања и губитка, српска војска га дефинитивно преузима 1241. године. Постављен за седиште нишке епархије, као такав се развија готово век и по, када нова претња вреба с истока. Османлије незадрживо продиру, угрожавају како град, тако и целокупну српску државу. Падом 1385. године и само на кратко повраћен, полако губи на значају у оквиру новог царства. Из османског периода потиче једно од најлепших и најочуванијих османских здања на Балкану, Нишка тврђава, подигнута на месту римских и византијских утврђења. Аустријска војска је у кратком раздобљу владавине, средином XVIII века, потпуно обнавља, због чега она и данас пркоси времену, као један од симбола града.

Жељом за слободом, константно угњетаван српски народ, наоружан и добро организован, отпочиње борбу за ослобођење 1804. године, догађајем познатим као Први српски устанак, који се из Београдског пашалука шири ка југу, што је на овим просторима кулминирало чувеном битком на Чегру, 1809. године. Не желећи да одустане од својих идеала, а желећи достојну смрт услед

недобријања затражене помоћи, војвода Стеван Синђелић одлучује да пред налетом Османлија пуца у складиште барута джући у ваздух Чегарско брдо. Као опомена против побуне српских јунака, на цариградском путу, подиже се споменик јединствен у свету, сачињен од лобања погинулих српских устаника, Ђеле кула, данас сакривена испод капеле, с краја XIX века. Настојањем за ослобођење, чекају нову прилику, и тек после тешких борби дају резултате 11. јануара 1878. године, када кнез Милан Обреновић улази у град, припаја га Србији, што се касније потврђује и на Берлинском конгресу.

Ниш полако губи губи оријентали дух, шири се и трансформише у модеран европски град. Добија гимназију, гради се учитељска и виша девојачка школа, повезује се железницом, постаје седиште нишке Митрополије и Епархије, изграђује се први хотел, развија индустрија и културни живот.

Услед новонасталих околности у XX веку, почетком Првог светског рата, Народна скупштина се сели у Ниш, који постаје ратна престоница. У том периоду, разматра се предлог владе о уједињењу Јужних Словена и стварању југословенске државе, што је резултирало усвајањем Нишке декларације (Декларације о уједињењу Срба, Хрвата и Словенаца). Освајан од стране Бугара до краја рата, ослобађа га Прва српска армија, на челу са војводом Петром Бојовићем.

Као важна стратегијска тачка нацистичкој Немачкој, због везе са Солуном и Црним морем, још једном је био окупиран (1941-1945). О трагичним последицама Другог светског рата, сведоче Концентрациони логор и меморијални парк Бубањ. Жестоком борбом против окупатора, добија своју поновну слободу 14. октобра 1945. године.

Данас Ниш, срце југа, представља важан туристички центар у Србији, с богатим културно-историјским наслеђем, Нишком бањом у близини и бројним манифестацијама, као и препознатљивим Казанцијским сокачетом, које је једно од ретко очуваних делова старе нишке чаршије. Некада занатлијска четврт, у којој је био најразвијенији казанцијски занат, данас је сокаче место с одличним ресторанима и кафе баровима, где увек можете попити добру кафу са пријатељима и осетити дух модерног Ниша.

АРХЕОЛОШКИ ЛОКАЛИТЕТ МЕДИЈАНА

ВАЊА ШВЕТСКА

Ледину” поред Ниша, на око 50 хектара поред речице Нишаве, изабрао је један од најпознатијих и најмоћнијих римских имепарора, да ту сагради своју резиденцију. Одлучио је да то буде место у долини, стратешки потпуно незаштићено од напада варварских племена, а могао је да бира најлепша места на Средоземљу.

У античким изворима, Медијана се првобитно помиње као предграђе античког Наисуса, да би га касније, почетком 4. века, Константин Велики подигао на ниво резиденције. На простору Медијане откривене су царске палате с перистилом, мноштво луксузних вила с подовима од мозаика, сакрални објекти, црква из 4. века с подним мозаиком у облику Христовог монограма, с геометријским и флоралним мотивима. Економске зграде с питосима, терме, цистерне за воду, остаци утврђења и друге зграде сведоче о култури тадашњег времена.

Средишњи простор Медијане заузимала је велика вила, површине 6.000 m², за коју се поуздано сматра да је била царска палата. Она је била повезана с термама и мањим нимфеумом, западно до ње је хореум, а северније су два сакрална објекта. Ту су и купатила, вила субурбана, две виле рустике, житница, резервоар за водоснабдевање, занатски центар и делови античке средњовековне некрополе. Тај део насеља је до данас најбоље истражен.

Прва организована истраживања овог локалитета почела су тридесетих година прошлог века. До почетка Другог светског рата, откопан је нимфеум и базен с мозаицима над којим је 1936. године подигнута данашња зграда музеја.

У археолошкој сали Народног музеја у Нишу налази се део римских камених скулптура, портрета римских божанстава, накита и новчића. Данас се ту могу видети и предмети, који су служили за свакодневну употребу и остаци оловних цеви, којима је из Нишке бање допремана топла, лековита вода.

По завршетку рата, ископавања су настављена тек 1961. године, када је извршено сондирање и утврђено пространство Медијане, распоред објеката на њој и урбанизам самог насеља.

Према наводима историчара, Константин је у Медијани боравио 315, 319, 324. и 334. године, и том приликом донео више едиката. После његове смрти, у зиму 340. Године, у њој су боравили су његови синови Константин II и Констанс. Јулијан Одступник боравио је у Медијани

крајем 361. године, док је Валентијан у њој боравио 364. године и ту донео неколико едиката. Медијана је дефинитивно напуштена, пошто су Наис 442. године разориле и опустошиле Атилине хунске хорде. Готи су је 471. године потпуно порушили, опљачкали и до темеља спалили. После Атилине смрти 453. године, хунска држава се распала, па је и овај простор делимично обновљен, по наредби цара Јустинијана I. То потврђују бројне преправке, које у суштини нису битно мењале првобитне архитектонске основе грађевина на Медијани.

Медијана је стављена под заштиту закона 1949. Године, а 1979. године одлуком Скупштине Србије проглашена је културним добром од изузетног значаја.

У Медијани су током археолошких истраживања пронађени многи римски употребни предмети, од керамике и метала, као и декоративни елементи од мермера и бронзе. У једној просторији, откривена је 1972. Године, група оштећених статуа. На њима су највероватније представљени: Асклепије, Хигија, Дионис, Херкул и Сатир.

До сада је нађено следеће археолошко благо:

- бронзана ограда са хермама и бистама божанстава Ескулапа и Луне, која потиче са краја 3. и почетка 4. века,
- мозаици Медузе и Воденог божанства,
- велики број мозаика на централном делу виле, с великим двориштем окруженим тремом (перистил).

Као једно од највећих археолошких налазишта на овим просторима, Медијана још није довољно истражена, тако да се ископавања врше и данас, у оквиру пројекта: “Константинова вила на Медијани - Пројекат презентације 2010-2013”. Реализацијом пројекта, наслеђе овог локалитета било би на адекватан начин презентовано стручној и широј јавности, што би допринело популаризацији и промоцији културног наслеђа и омогућило бољу заштиту овом комплексу. Пројектом презентације виле с перистилом предлаже се реконзервација, конзервација и реконструкција појединих делова, у циљу укупне презентације Константинове виле на Медијани, терми и изложбеног простора и музејске зграде.

Остаје нада да ће потенцијал који има римско наслеђе, расуто на разним локацијама у Нишу, у блиској будућности угледати светлост дана и тако показати сву раскош Константиновог родног места, које је за време његове владавине био један од најлепших градова царства.

ЦАРСКА ПАЛАТА FELIX ROMULIANA

НИНА НИКОЛИЋ

Felix Romuliana је археолошко налазиште у близини Зајечара и представља античку римску царску палату, која је изграђена крајем 3. и почетком 4. века. Позната је као некадашња резиденција римског цара Гаја Валерија Максимијана Галерија, по рођачким везама познатог као Диоклецијановог зета. Палату је посветио својој мајци Ромули, за коју је био везан, па је по њој и добила име. Био је то моћан град, који се простирао на 6,5 хектара, са око 20 утврђених кула. Унутар се налазила раскошна палата, два паганска храма, терме, хореум, три хришћанске цркве и друге грађевине, затим подни мозаици, који се сматрају најбољим остварењима касног античког доба у Европи.

Током 5. Века, палата је разарана од стране варвара, а у 6. Веку, Јустинијан I је обновио Ромулиану, у виду пограничне тврђаве. Након најезде Словена крајем 6. века, некадашња царска резиденција је напуштена. Галерије је палату градио, да би после повлачења с власти, у завичају провео мирну старост, али је 311. Године, на путу за Софију умро, не дочекавши завршетак палате. Према Лактанцију, Галеријево тело, унакажено тешком болешћу, спаљено је у Софији, док је Аурелије Виктор тврдио да је Галерије сахрањен у Ромулијани. На основу овог другог податка, претпостављало се да је император сахрањен у храму – маузолеју, у централном делу насеља, али се приликом археолошких истраживања није наишло на трагове укопа. Данас је извесно да су Галерије и његова мајка Ромула сахрањени у близини Ромулијане, на локалитету “Магура”.

Управо на просторима, на којима се данас налази Србија, кренули су 16 царева, “Путем царева”, почевши од Сирмиума, данашње Сремске Митровице, а завршивши код Лесковца, међу којима су били Галерије

и Константин Велики, који су паганском царству донели прва два едикта о толеранцији хришћанске вере. Први акт, којим се озакоњују права хришћана, доноси непосредно пред своју смрт Галерије у Никомедији, 30. априла 313. године. То је тзв. Едикт о толеранцији вера, али због лоше слике тадашњих хришћанских писаца црквене историје, овај едикт брзо пада у заборав. Уследио је затим други едикт, у историји упамћен као основ европске толеранције вера, који доноси Константин Велики у Милану 313. године, познатији као Милански едикт. Он изједначава хришћанство с осталим верама у царству, и дозвољава тиме хришћанима да слободно верују.

Константин је заслужан и што је хришћанство установио, не као свеукупно победничку силу, већ као једну, мада значајну, међу многим другим опцијама. Ово прилагођавање било је оштроуман чин, јер су њиме, не само признате неизбежне и у основи непомирљиве

Felix Romuliana је једини “споменик” традиционалне римске архитектуре, на подручју наше земље

разлике између кључних чланова популације у Царству, већ су и предузети први кораци да се оне измешају, кроз стварање услова за мирољубиву коегзистенцију.

Данас, Felix Romuliana је једини “споменик” традиционалне римске архитектуре, на подручју наше земље, и као такав је јединствени примерак, који се од 2007. године налази на UNESCO-вој листи светске културне баштине.

ВЕРСКА ПРАВА И СЛОБОДЕ

УРОШ ТАСКОВИЋ

Верска права и слобода представљају принцип који, подржава слобода појединца, или одређене заједнице, да манифестује своју религију или веровање. Манифестовање сопствене религије, како на приватном, тако и на јавном месту, кроз њено проповедање, или разне обреде, чини једно од основних верских права. Међутим, у верска права и слобода спада и промена сопствене религије, напуштање религијских заједница, као и право да се не верује, односно право да се не учествује ни у каквом верском обреду.

Верска права и слобода данас, у скоро целом свету, представљају основу људских права. Све је практично почело доношењем Миланског едикта, од стране Константина Великог и Лицинија 313. године, којим је забрањен прогон хришћана. Доношење Едикта није само значило да је забрањен прогон хришћана, већ и да је на тај начин први пут приказана верска толеранција, слободно проповедање и слободан избор вере. У новијој историји света, у новом веку, пример верске толеранције јесте амандман на Устав САД-а, из 1791. године, по коме конгрес неће доносити никакв закон, којим се установљава нека религија, или забрањује њено испољавање. У савремено доба, после Другог светског рата, Савет Европе је 4. новембра 1950. године у Риму донео *Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода*, која је поставила темељ људских права на тлу Европе.

Најзаступљеније вере у свету су: хришћанство, ислам, хиндуизам и будизам. Према подацима Ватикана, из 2012. Године, око 33,06% људи на свету исповеда хришћанство, 19,2% ислам, 13,33% хиндуизам и 5,87% будизам. Појединачно гледано, ислам је преузео примат од католичанства по броју верника, али хришћанство је генерално и даље најбројнија вера у свету.

Напредак у сфери развита верских права и слобода је огроман. У прошлости су се око вера водили ратови, губили људски животи, стварали сукоби великих размера. Данас у свету постоје организације које заговарају рат. То су терористичке, радикално-исламистичке организације, које прете нападима свима који нису муслимани, или чак и муслиманима, који су за мир у свету, или су против њиховог режима. Све модерне државе света се боре против тих организација, спречавајући њихове нападе. Водеће светске силе, попут САД-а, Русије, Немачке, улажу највеће напоре у борби против ових организација, јер су углавном мете напада терориста управо те светске силе.

У протеклим годинама много је урађено на пољу очувања мира у свету, и ширењу верских слобода. Данас, готове све државе у свету се залажу и боре за верску толеранцију, па је статус верских права на много вишем нивоу него раније. Све чланице Уједињених нација су у обавези да спроводе донете конвенције на пољу људских

права и слобода, а самим тим и на пољу верских права и слобода. Такође, низом закона, многе државе су уредиле унутрашње односе према верским правима и слободама. Поготово у земљама на тлу Европе, као што су Шведска, Норвешка, Данска, Холандија, верска права и слобода су на највишем могућем степену развијености. У овим земљама, максимално се поштују све вере и не праве разлике између верника, али је заступљен и велики број атеиста, агностика и осталих групација људи, које не припадају ни једној верској организацији, а њихова права се уважавају, поштују и нису на удару других, који су припадници неке вере.

Међутим, и даље се у неким развијеним земљама јављају сукоби супротстављених верника. То нису сукоби великих размера, већ се често своде на усмене провокације и вербалне "ратове". Класичан пример за то је Уједињено Краљевство, у коме већ година траје вербални "рат" између католика и протестаната. Такође, можемо узети пример и једне од најугледнијих европских држава, Француске, у којој се повремено дешавају сукоби између хришћана и великог броја муслимана, који су као имигранти преплавили Француску уназад пар деценија.

Балкан је специфично место у Европи, где, на невеликој територији, живе хришћани православци, хришћани католици и муслимани. Иако су припадници свих тих вера заједно живели у једној држави скоро 50 година, након распада те државе, тешког и болног грађанског рата деведесетих година прошлог века, створио се изузетно велики ниво верске нетрпељивости и непоштовања, који је превазилазио све мере модерног света. Србија је била једна од учесница тог грађанског рата, и њени држављани су јако добро осетили шта је то верска нетолеранција и мржња према другој вери. Та међусобна верска нетрпељивост на просторима бивше јединствене државе, долази до усијања током рата.

У Србији је након петооктобарске револуције и демократских промена много урађено на смиривању тензија са суседним земљама. Почело је развијање добросуседских односа између власти држава, а самим тим и напредак у односима између припадника сва три народа. Законом о црквама и верским заједницама, из 2006. Године, детаљно су одрђена верска права и слобода у Србији и заштићене су верске мањине и атеисти. У члану 2. Закона о црквама и верским заједницама прописана је забрана верске дискриминације, по коме: "Нико не може бити узнемираван, дискриминисан или привилегован због својих верских уверења, припадања или неприпадања верској заједници, учествовања или неучествовања у богослужењу и верским обредима и коришћења или некоришћења зајемчених верских слобода и права". Сам чин доношења Закона није радикално направио заокрет и променио све у свести грађана.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ 17 ВЕКОВА МИЛАНСКОГ ЕДИКТА

ЉУБИЦА ЈАНИЋ И МИЛИЦА СТАНКОВИЋ

Велики јубилеј свеколиког хришћанског света – 1.700 година од доношења Миланског едикта, Историјски архив Ниш обележиће у часопису за историографију, архивистику и хуманистичке науке „Пешчаник“ број 11, који ће овај догађај имати као централну тему. Више научника и публициста указаће на историјски значај Константина Великог, императора, војсковође и свеца, који је рођен у Нишу, и захваљујући коме је дошло до прекретнице у историји човечанства. Милански едикт – законски акт из 313. године о толеранцији вера зауставио је тзв. „Велики прогон хришћана“, који је Диоклецијан започео 303. године и изједначио хришћанску с другим вероисповестима у Царству.

„И зато, никоме не браните да буде у вери у којој жели, да би на тај начин Бог или богови нама помогао у свему. Зато, ко има вољу да прими хришћанску веру и да по њој слави Бога, нека му је то слободно да чини и нека га нико у томе не омета.“ (Милански едикт, верзија према Еусебију, црквеном историчару тога времена).

Уз ове, мање – више познате ставове о Миланском едикту у часопису „Пешчаник“ бр.11, Небојша Озимић бавиће се реконструкцијом стварног верског убеђења Константина Великог, што се најконкретније види у Едикту источним провинцијама из 324. године.

Без обзира на неспорни историјски значај Миланског едикта, годишњице тог догађаја нису обележаване – не постоје историјски извори који би то потврдили. Све до 1913. године, када је у Србији, посебно у Нишу, обележена 1.600. годишњица Миланског едикта. Била је то ратна година – српска војска бележила је победу у II Балканском рату, али је из строја избачено 16.200 војника – више од 1.000 било је из Ниша. Рат је пратила и епидемија колере у Нишу. Та додатна недаћа илустрована је потврда тегобних друштвених околности, које не само да нису погодиле прослави, него су је такоређи чиниле посве немогућом.

Упркос свему, залагањем епископа нишког Доситеја, прослава је одржана, истина последњих децембарских дана 1913. године. У Ниш су дошли највиши државни и црквени званичници – престолонаследник Александар, председник Министарског савета Никола Пашић, митрополит Србије Димитрије и епископ Вићентије, Руску цркву заступао је преосвећени Атанасије, ректор царске Петроградске духовне академије, а на бденију су појали ученици Београдске богословије „Свети Сава“. У Историјском архиву Ниш чува се фотографија

са свечаности у Нишу 1913. године, а у Архиву Србије сачувана су документа везана за овај догађај, која ће бити објављена у часопису – рад о прослави 16 векова Миланског едикта у Нишу припрема управник Универзитетске библиотеке „Никола Тесла“ Зоран Б. Живковић.

„Пешчаник“ бр. 11 доноси део публикације, коју је Привредна задруга епархије нишке посветила епископу нишком Доситеју. То је учињено 1933. Године, у тренутку када је Доситеј Васић одлазио на нову дужност – свети архијерејски синод изабрао га је за првог митрополита Загребачког. Тако се завршила епоха успешног рада владике Доситеја у цркви Епархије нишке, дуга две деценије. Његова широка интересовања и завидна радна енергија

оставиле су видљив траг у многим областима и пословима шире од строго црквених, што ће „Пешчаник“ такође сачувати од заборава, преношењем насловног текста „Митрополит Доситеј Васић – епископ нишки 1913-1933“.

У оквиру ове теме је и рад мр Милунке Митић, који је у ствари покушај довођења у везу Цара Константина, који је започео јавно поштовање Крста, после своје визије на небу, с гласом „Овим побеђуј“, с часним крстом Симеона Немање, осам векова касније.

Резултати истраживања на Медјани, летњој резиденцији Цара Константина, као и презентација источне градске некрополе у делу града који се зове Јагодин мала, у последњих осам деценија тема су радова директних

учесника – др Гордане Јеремић и др Гордане Милошевић, са Археолошког института у Београду.

Иако су грађани Ниша вековима били под туђинском влашћу, у колективном сећању остало је памћење на великог Цара – његово име носе многе институције, организације, удружења, клубови. Први помен Константиновог имена везује се за 1892. годину – тако се звала железничка певачка дружина. Више пута мењала је име, али се изворном коначно вратила 2011. године – Културно уметничко друштво железничара „Константин“.

У раду за часопис, историчари Душан Андрејевић и Никола Арсић набројаће и многе друге организације и институције, које су у различитим историјским периодима узимале име Цара Константина, тако да оно и данас живи у царском граду Нишу – живи и обавезује.

Захваљујемо директорки Историјског архива Ниша, Иванки Станчевски, на несебичној помоћи, коју нам је пружила приликом израде овог текста.

ИНТЕРВЈУ

МР АЛЕКСАНДАР ЂОРЂЕВИЋ

АЛЕКСАНДАР МИХАЈЛОВИЋ

Мр Александар Ђорђевић дипломирао је на Правном факултету Универзитета у Нишу 21.12.1999. године. За сарадника за ужу правноисторијску научну област на Правном факултету у Нишу изабран је 18.1.2001. године. У истраживању спроведеном 2012. године, у којем су учествовали студенти, интернет портал iSerbia.rs објавио је листу 20 најбољих асистената и сарадника у настави с факултета широм Србије, који су најпозитивније утицали на студенте. Међу топ 20 најбољих асистената је и мр Александар Ђорђевић. Према саопштењу овог интернет портала, то су асистенти који су посвећени свом послу, подстичу на рад и инспиришу својим примером.

У недавно спроведеном истраживању објављеном на интернет порталу iSerbia.rs, сврстани сте у групу од 20 најбољих асистената и сарадника у настави с факултета широм Србије. Колико Вам значи ово признање?

Заиста ми много значи што сам се, захваљујући гласовима студената с нашег Факултета, нашао међу најбољим асистентима у Србији. Истовремено је то и обавеза да се потрудим да указано поверење оправдам, тако што ћу се на часовима још више трудити да студентима још више олакшам припрему испита, и да им наставу учиним занимљивијом. Признања и награде пријају, али и обавезују.

С обзиром на то да су у истраживању учествовали студенти, чиме сте успели да их освојите и због чега тако позитивно реагују на Вас? Како се постиже ефекат позитивног ауторитета?

То је питање за студенте. Што се мене тиче, увек сам наставне обавезе обављао с великим задовољством. На листи мојих приоритета, преношење знања другима је на првом месту. На часовима се трудим да се понашам природно и покушавам да студентима што више приближим испитну материју.

Како упоређујете болоњски систем студирања са тзв. класичним системом, по коме сте Ви студирали?

Сваки систем има своје предности и недостатке. Када је студирала моја генерација, било је незамисливо да полажемо испите из делова, или да имамо велики број тестова, колоквијума и других активности, које су утицале на формирање коначне оцене. Овај систем омогућује студентима, који континуирано и систематски раде, да коначни испит буде свечаност и формалност. Постоји и велики број изборних предмета, што је некада било незамисливо. Мислим да је данас много лакше студирати, него некад. Ми смо имали више слободе, али и привид слободног времена. Они који тада нису свакодневно радили, нису могли да очекују резултате. Данас је то практично ваша обавеза.

Да ли сматрате да је болоњски систем студирања дао очекиване резултате и у којој мери је олакшао или евентуално отежао процес студирања?

Ово је веома тешко питање. Проблем новог система је у доследној примени. Сматрам да је оним студентима, који су озбиљно схватили студије, нови систем олакшао учење. Постоји и незадовољство због сталних обавеза на свим предметима, тако да многи не стижу да квалитетно прате наставу. Код једног броја студената, проблем представља и недовољан ниво претходног знања, с којим су дошли на Факултет, непостојање радних навика, па чак и неизаинтересованост. Имам утисак да нови систем студирања није дао обећавајуће резултате и да би га требало прилагођавати и студентима и наставницима.

У склопу обележавања 1.700 година од потписивања Миланског едикта, наш Факултет организује истоимени научни скуп. Каква су Ваша очекивања поводом предстојећег скупа, будући да је учешће пријавио велики број еминентних стручњака, како из Србије, тако и из целе Европе?

Велико ми је задовољство што припадам Катедри за правноисторијске науке, која организује један овакав научни скуп. Наша очекивања су умерено оптимистична. На научни скуп се са чланцима и рефератима пријавило

укупно 70 стручњака, из: Србије, земаља региона, Русије, Аустрије и Холандије. Међу њима има правних историчара, археолога, социолога и других научника. Надам се да ће предстојећи научни скуп допринети афирмацији Правног факултета у Нишу, нашег Универзитета и Града Ниша. Ми то сви заједно заслужујемо.

Да ли је Милански едикт, као акт верске толеранције, поставио темеље савремених верских права и слобода?

Миланским едиктом допуштено је слободно проповедање хришћанства и забрањен је прогон хришћана. Хришћанство је постало равноправно с тада свим признатим и дозвољеним религијама. Такво стање трајало је само до 380. године, када је донет Теодосијев едикт, којим је хришћанство проглашено једином државном религијом. Тада престаје верска толеранција у Римском царству. Зато се може рећи да је Милански едикт неколико деценија заиста представљао израз верских права и слобода. Радије бих тврдио да је Милански едикт темељ хришћанства, нове религије која је са собом носила и нови морал, који је допринео стварању бољег друштва.

Да ли би судбина хришћанства данас, као највеће светске религије, била другачија, да 313. године није донет Милански едикт?

Велико је питање каква би била судбина највеће религије, да није било оваквог правног акта. Цар Константин је осетио да је држави и друштву била потребна нова

једињујућа снага. Милански едикт је, у том смислу, рађање новог односа државе и хришћанства. Та симбиоза ће у наредним вековима, своје пуно остварење доживети и у Источном римском царству. Византија ће много векова после доношења едикта бити чувар хришћанске традиције и њеног утицаја на римско право, што ће преносити у наслеђе млађим европским народима. Милански едикт је створио предуслове да се све то касније деси.

Због чега бисте препоручили будућим бруцошима да упишу наш Факултет?

Три најстарије научне дисциплине су: медицина, право и богословија.

Данас је много лакше студирати, него некад. Ми смо имали више слободе, али и привид слободног времена. Они који тада нису свакодневно радили, нису могли да очекују резултате. Данас је то практично ваша обавеза.

Без њих је немогуће замислити било који свет, како у прошлости, тако и у будућности. Без увреде осталих професија, сматрам да правна наука пружа најшире могуће образовање. Дипломирани правници свуда у свету, па и код нас, чине елиту интелектуалног света. Правничко образовање је и веома практично. Оно нуди највећи могући спектар занимања. То није неважно у овим тешким временима. Правни факултет у Нишу има добре стручњаке и веома је цењен код послодаваца.

Чиме се Ви продубљеније бавите у оквиру ваше правноисторијске дисциплине?

Захваљујући мом ментору и шефу наше Катедре, проф. др Драгану

Николићу, обновљено је изучавање историје словенских права у Србији. Професор Николић је 2000. године објавио монографију "Древноруско словенско право". Она је отворила врата изучавању историје руског средњовековног права, као и упоредном изучавању правне историје словенских народа. Моја магистарска теза, одбрањена 2009. године носи наслов: "Постанак и развој судства код Словена". Управо сам завршио израду докторске дисертације: "Уговори облигационог права у Русији XI-XV века" и очекујем одбрану. То на неки начин схватам и као дуг према Александру Соловјеву, истакнутом правном историчару, професору

Правног факултета у Београду, који је докторирао на Душановом законодавству. Професор Николић и ја смо следбеници професора Теодора Тарановског и Александра Соловјева, руских имиграната у нашу земљу, после Октобарске револуције. Обојица су се бавили историјом српског средњовековног права и историјом словенских права и много су задужили нашу правноисторијску науку. Професору Николићу и мени је част што имамо прилику да се бавимо историјом руског права и упоредном историјом словенских права, нашим омиљеним научним областима.

Интервју обављен у Нишу, 1.4.2013. године

ДОПРИНОС НАШЕГ ФАКУЛТЕТА ОБЕЛЕЖАВАЊУ ЈУБИЛЕЈА 1700 ГОДИНА МИЛАНСКОГ ЕДИКТА

АЛЕКСАНДАР МИХАЈЛОВИЋ

Правни факултет у Нишу и Град Ниш као саорганизатор, поводом Дана Факултета и у оквиру великог хришћанског и цивилизацијског јубилеја, организовали су научни скуп "1700 година Миланског едикта". Научни скуп је одржан на Правном факултету 17-19. маја 2013. године.

По речима професора Др Драгана Николића, координатора Организационог одбора, традиција организовања научних скупова поводом Дана нашег Факултета овим се наставља, а истовремено се наш Факултет као организатор и домаћин на најбољи могући начин укључује у програм обележавања великог јубилеја. Јубилеју је био прилагођен и тематски оквир научног скупа.

права, однос државе и Цркве (историјски и савремени аспекти), историја Хришћанске цркве и хришћанства, позноримска историја и археологија, те историја и археологија раног средњег века.

Своје учешће са ауторским и коауторским радовима пријавило је преко 70 наставника, сарадника и истраживача са свих правних факултета у региону, као и са филозофских факултета (департамани за Историју и Археологију) у Нишу, Београду и Загребу. Одзив је, у позитивном смислу, превазишао сва очекивања Организационог одбора. Многи истраживачи који се баве темама из ових области, чувши за наш научни скуп од својих колега, јављали су се Организационом одбору и молили да буду позвани да са својим радовима учествују.

Зборник резимеа свих пријављених радова одштампан је пре, а зборник са интегралним радовима биће објављен после научног скупа.

Локалитет *Felix Romuliana* - Посета учесника скупа, 19.5.2013.

Учесници из земље и иностранства су још током децембра 2012. године позвани да пријаве радове за једну од следећих тематских области: историја државе и права, историја, рецепција и актуелност римског

Отварање скупа, Универзитет у Нишу, 17.5.2013.

MEĐUNARODNI
NAUČNI SKUP

**1700 GODINA
MILANSKOG EDIKTA**

PRAVNI FAKULTET U NIŠU
16-18.05.2013.

ИНТЕРВЈУ

ИВАН ВУКОВИЋ, ДИРЕКТОР НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У НИШУ

АЛЕКСАНДАР МИХАЈЛОВИЋ

Ви сте по професији дипломирани редитељ, опишите нам, молим Вас, друштвену улогу и значај своје професије у савременом друштву, а нарочито у нашем, које се налази у процесу транзиције.

Режија је, ако имате среће и талента да се њоме бавите, најзанимљивији позив на свету. Не знам никога ко се тек тако одрекао исте, ако је једном доживео осећај сјајне премијере. Лепота режије је и њен највећи проблем, наиме старије колеге воле да кажу да је редитељу огромна моћ на сцени, али да је увек у опасности да не помисли да сличну има у правом животу.

Позоришни термини су још одавно ушли у негативну конотацију када се користе у обичном говору: закулисна радња, глумити, а најпрокуженији појам је управо рећи за нешто у приватном животу да је изрежирано.

Редитељи су људи који зарађују за живот играјући се живота, и то уме да буде конфузно. Често се дешава да одлично спремате премијеру комедије у неком јако тешком и тужном периоду живота. Што се тиче политички ангажоване режије, која се перфидно зове само ангажована режија, то је једна од већих брљотина у позоришној историји, последња таква појама је била када је психологија ушла у позориште представљајући се као последњи и једини валидан стил у коме се може стварати уметност.

Шта представља позоришна уметност у култури једног народа?

Позоришна уметност је код нас уткана у само поимање стварности. Нушић, Стерија и Бора Станковић су се побринули за то и отворили пут и Душку Ковачевићу и Биљани Србљановић и Милени Марковић. Ми смо народ са израженим нескладом околности, а то је практично рецепт добре представе. Мада су ипак глумци у нашој историји можда најфантастичнији елемент позоришта којим имамо да се похвалимо.

Где је место српског позоришта 21. века, у породици европских позоришта?

Српско позориште је увек слепо пратило судбину своје земље, а у најбољим тренуцима и ишло мало испред. Тако је и данас. Борба, апатија, лепота, неправда, мах као да је највећи домет... Тешко се удружимо, и као такви никада немамо довољно јак фронт да се представимо европској позоришној сцени. А имали би чиме.

Шта нам можете рећи о тренутном стању на позоришној сцени у Србији, с обзиром на то да на једној страни имамо Београд, као велики центар културе у земљи и региону, а на другој страни позоришта у унутрашњости?

Београд има израженију конкуренцију – то прави здраво такмичење. Осим, кад није намештена трка у питању. Позоришта у централној Србији нису довољно повезана. Ни у смислу сарадње, ни у смислу конкуренције, али управо се ових месеци трудимо да Заједница позоришта централне Србије заживи у том смислу, и да се организујемо као једна посебна естетика која парира а не имитира.

Народно позориште у Нишу недавно је напунило 126 година постојања. Како видите његову садашњост, а каква је визија његове будућности?

Народно позориште у Нишу има поносних 126 година, и те године не сметају да се буде дете. Хоћемо напред. Хоћемо да будемо центар, да се такмичимо, да се научимо на победу, јер и то се учи. И хоћемо. Само треба пуно да се ради. Толико је једноставно.

Какав је допринос Народног позоришта у Нишу у обележавању 1.700. годишњице од потписивања Миланског едикта?

Допринос позоришта прослави 1.700 година Едикта је представа “Константин”. Играмо је пред увек препуно салом Нишлија, који аплаудирају гласно и дуго. А селектовани смо и на два велика позоришна фестивала: Дани Миливоја Живановића у Пожаревцу и Стеријино Позорје. А живот представе је тек почео...

Да ли у свом послу имате додира са правничком професијом?

У свом послу имам доста додира са разним законским оквирима, па тако и с правничком професијом. Закон о култури је у нескладу са Законом о раду, немамо Закон о меценарству, Закон о јавним набавкама треба прилагодити специфичностима позоришта, ту су и све друге одредбе Закона о раду... Јако пуно посла нам одлази у прилагођавању законима, који нису узимали у обзир јако посебне услове позоришта, али сналазимо се ево већ 2.600 година у целом свет, а 126 година у Нишу, и наставићемо. Само је проблем, када компликовани услови и законски оквири у којима радимо, утичу на број и квалитет продукција.

Како изгледа радни дан управника позоришта, а како радни дан редитеља?

Радни дан директора и редитеља сам ево спојио у једно, док сам спремао представу "Велики

маневри у тијесним улицама", и након шизофреније која ми је у глави, морам да потврдим да су та два посла јако различита. Бити менаџер у уметности је уметност менаџерства; водити рачуна о нечем тако осетљивом као што је извођење представе је скоро неухватљив процес – хоћу да кажем да не постоји формула за одличну представу, и да искуство само помаже у смањењу лоших потеза. Али како направити нешто фантастично, што је тако осетљиво, да и један кашаљ у публици може да промени... - мистерија је. Вођење позоришта с правилима која важе за сва друга јавна предузећа, био би једноставан посао. Било би и струје, и воде, и пара, и све свеже окречено, и нови компјутери, и нови теписи, и све, само публике не би било.

Господине Вуковићу, Ви сте млад човек, колико је тешко бити на челу нишког Народног позоришта,

које има дугу традицију, а ве то ускладити са професијом уметника редитеља?

Ја нисам тако млад. Тридесет година није мало - Србија је нажалост остарила (просечне године су се јако промениле од деведесетих до данас), и све је мање деце. То управо доводи до нечега што се може назвати геронтократијом, где физички стари појединци имају већину, и праве друштво окренуто од младости, а не ка. Искуство се стиче, а снага, воља и луди елан, се обично смањују и губе. Неде треба направити здрав баланс. Мада, ми позоришни људи не упадамо тако лако у хистерiju времена – шта је десет, двадесет, педесет година, за нешто што своја правила прави 2.600...

Интервју обављен у Нишу, 5.4.2013. године

ФАКУЛТЕТСКЕ И СТУДЕНТСКЕ АТУЕЛНОСТИ

АЛЕКСАНДАР МИХАЈЛОВИЋ

Дана 4. марта 2013. године, конституисан је нови Савет Правног факултета за наредни трогодишњи период. За председника Савета изабран је проф. др Драган Чорбић, а за заменика председника проф. др Ирена Пејић. За декана Факултета за изборни период од 3 године, изабран је др Мирослав Лазић, редовни професор. Нови продекани су: редовни професор др Миомира Костић и доцент др Небојша Раичевић.

Дана 8.3.2013. године, у организацији Савеза студената Правног факултета у Нишу, у 11 часова, у сали 6/1, одржана је трибина поводом Међународног Дана жена. Предавање је одржала Миљана Тодоровић, асистенткиња Правног факултета у Нишу, а догађај су својим беседама употпуниле студенткиње треће године Ива Антић и Јелена Милошевић (победница такмичења у беседништву 2012. године).

Дана 13.3.2013. године, Мисија ОЕБС у Србији, у сарадњи с Правним факултетом Универзитета у Нишу, организовала је трибину на тему: "Значај суђења за ратне злочине за оштећене и њихова заштита у овим поступцима".

У периоду од 15. до 17. марта 2013. године, екипа Правног факултета Универзитета у Нишу, учествовала је на шестом Београдском припремном турниру: „Belgrade Open Pre Moot”, из међународне трговинске арбитраже и међународне продаје робе. Екипу Правног факултета у Нишу сачињавали су студенти: Александар Јовановић, Христина Тодоровић, Ана Дуловић, Никола Достанић, Невена Стошић и Ива Антић. Екипу је, у својству тренера, предводио Урош Здравковић, сарадник у настави.

Дана 29. марта 2013. године, наш Факултет је предао комплетну документацију за нови циклус акредитације високошколских установа, прикупљену у складу с прописима и препорукама Комисије за акредитацију и проверу квалитета. Како је то, иначе, предвиђено Правилником о квалитету, поступком прикупљања, класификације и коначног уређења материјала за акредитацију, руководио је Одбор за квалитет.

Дана 30. марта 2013. године, по други пут је одржан дан отворених врата на нашем Факултету, поводом уписа студената у школску 2013/2014.

ФАКУЛТЕТСКЕ И СТУДЕНТСКЕ АКТУЕЛНОСТИ

Поводом Дана Светог Саве, 28. јануара 2013. године, на Правном факултету у Нишу, с почетком у 12 часова, одржана је свечана академија. Ректор Богословије Светог Кирила и Методија у Призрену (с привременим седиштем у Нишу), протојереј ставрофор Милутин Тимотијевић, извршио је обред сечења славског колача и беседио о српском просветитељу и првом српском архиепископу Светом Сави.

Екипа студената Правног факултета у Нишу, у саставу: Милица Тодоровић, Ивана Станковић, Јелена Живковић и Милена Стојановић, предвођена академским тренерима Дарком Димовским и Иваном Илићем, освојила је престижно 6. место, на првом европском Moot court такмичењу у Стразбуру (симулација суђења пред Европским судом за људска права). Такмичење, у организацији ELSA, уз подршку Савета Европе, обухватило је две фазе: писану и усмену. У првој фази, учешће је узело 120 екипа из читаве Европе. Екипа Правног факултета у Нишу пласирала се у 16 најбољих екипа, на основу писаних поднесака, зауевши 7. место. Тиме је обезбеђено учешће на завршном турниру, који се одржао од 23–28.2.2013. године у Стразбуру, у судницама Европског суда за људска права. Екипа се у усменом делу такмичења састала с тимовима из Турске (Fatih University Istanbul) и Естоније (Tartu University), и изборила обе победе, зауевши 6. место, у укупном пласману.

У суботу, 23.2.2013. године, у термину од 11 до 13 сати, поводом промоције Факултета будућим брцошима, одржан је дан отворених врата. Овом догађају присуствовало је преко седамдесеторо средњошколаца, матураната, из Ниша и околине: Прокупља, Лесковца, Куршумлије. Уприличено је дружење с колегама студентима, професорима и асистентима Факултета.

У понедељак, 1. априла 2013. године, у организацији Савеза студената Правног факултета у Нишу, у сали за седнице је у 16 часова, одржана трибина на тему: “Интегритет судије и улога Удружења судија на заштити независности судства”. Предавање је одржала госпођа Драгана Бољевић, председница Друштва судија Србије и генерални секретар Европског удружења судија и тужиоца “MED-DEL”. Трибину је излагањем употпунио и судија Вишег суда у Нишу и члан управног одбора Друштва судија Србије, господин Зоран Крстић.

Дана, 3. априла 2013. године, на сајму професионалне оријентације, који је организовала Национална служба за запошљавање, филијала Ниш, одржаном у галерији Србија у Нишу, наш Факултет се представио у свим аспектима своје делатности. Правни факултет су на сајму представљали: доц. др Марија Игњатовић, доц. др Славиша Ковачевић, Божидар Стојичић, Радован Стојичић, Ненад Милошевић.

У периоду, од 8.04 до 11.04.2013. године, у Хагу, Холандија, одржана је седница Савета за опште послове и политику Хашке конференције за међународно приватно право. Државну делегацију Републике Србије чинили су: господин Чедомир Бацковић, помоћник министра правде и државне управе – Сектор за европске интеграције и међународне пројекте и проф. др Мирко Живковић, председник Савета за међународно приватно право Владе Републике Србије. Такође, седници Савета Хашке конференције присуствовала је и Сања Марјановић, асистент Правног факултета у Нишу, у својству представника Центра за међународно приватно право хашких конвенција Правног факултета у Нишу.

На финалном светском такмичењу из области медијског права, Price Media Law Moot Court, одржаном у

Оксфорду, Енглеска, од 9. до 13. априла 2013. године, студенти Правног факултета из Ниша, освојили су награду за најбоље написане представке (тужбе и одговора на тужбу).

На Сајму образовања у Дому војске у Нишу, који је одржан 12. и 13. априла 2013. године, Правни факултет се представио на промотивном штанду и у оквиру сталне радионице Сајма.

Дана 16.4.2013. године, закључен је Споразум о сарадњи Министарства спољне и унутрашње трговине и телекомуникација и Правног факултета Универзитета у Нишу, којим је договорено заједничко ангажовање на обављању студентске праксе у Сектору тржишне инспекције, Одељење Ниш, на спровођењу закона и других прописа из надлежности Сектора тржишне инспекције.

Екипа студената Правног факултета у Нишу, учествовала је на седмом Регионалном Moot court такмичењу пред Европским судом за људска права, које је одржано од 19.4. до 22.4.2013 године, у судницама Уставног суда у Љубљани. Екипа је освојила прву награду за најбољу представку апликанта и прву награду за представку

ФАКУЛТЕТСКЕ И СТУДЕНТСКЕ АКТУЕЛНОСТИ

респодента. На тај начин екипа је заузела прво место у писаној фази такмичења. Поред тога, екипа је освојила награду, као победник четвртфиналне дивизије. На усменом делу такмичења, екипа је ушла у полуфинале, и у укупном пласману заузела 5. место, у конкуренцији од 12 екипа.

У уторак, 23. априла 2013. Године, декан Правног факултета у Нишу, проф. др Предраг Димитријевић, примио је екипу студената Правног факултета из Ниша, која је на светском Price Media Law Moot Court такмичењу у Оксфорду, освојила награду, за најбоље написане представке (тужбе и одговора на тужбу).

У среду, 24. априла 2013. године, гошћа на предавањима из Криминологије, била је Маја Стојановић, психолошкиња, породична терапеуткиња у Саветовалишту за брак и породицу, у Центру за социјални рад

“Свети Сава”. Одржала је предавање на тему: “Одговори на насиље – пракса, поступање и резултати Центра за социјални рад “Свети Сава” у Нишу”.

Дана 26.4.2013. године, др Дејан Мицковић, ванредни професор Правног факултета “Јустинијан Први” у Скопљу, одржао је на Правном факултету у Нишу предавање на тему “Материнство и очинство детета зачетог уз биомедицинску помоћ”.

У уторак, 14. маја 2013. године, екипу студената Правног факултета из Ниша, која је на светском Price Media Law Moot Court такмичењу у Оксфорду освојила награду за најбоље написане представке, примила је госпођа Гордана Предић, државни секретар Министарства културе и информисања.

Дана 16. маја 2013. године, у Амфитеатру Правног факултета Универзитета у Нишу, одржана

је Свечана академија поводом 53 године постојања и рада Факултета. Академији су присуствовали представници многих факултета и универзитета из земље и иностранства, правосудних институција, локалне самоуправе и многобројни пријатељи Правног факултета и поштоваоци правне науке. Истог дана, у Великој сали Универзитета у Нишу, отворена је Међународна научна конференција под називом “1.700 ГОДИНА МИЛАНСКОГ ЕДИКТА”. Свечаној академији поводом Дана Правног факултета Универзитета у Нишу и отварања Међународне научне конференције “1.700 ГОДИНА МИЛАНСКОГ ЕДИКТА” присуствовали су званичници Републике Србије на челу са министром

правде и државне управе Николом Селаковићем, града Ниша, Универзитета у Нишу, Правног факултета у Нишу и многобројни учесници Конференције.

У понедељак, 27. маја 2013. године у 11 часова, у Сали за седнице Правног факултета у Нишу, декан Правног факултета Проф. др Мирослав Лазић, са продеканима, угостио је спортисте, освајаче престижних одличја на највећем годишњем окупљању студената права са простора бивше Југославије. Овом приликом декан и продекани обратили су се спортистима нашег Факултета уз

пригодне честитке на свим које су наши студенти донели са “Правнијаде 2013.”, која је од 8. до 12. маја одржана у Сунчевом Брегу, у Бугарској. Пријему студената присуствовали су и представници Савеза студената Правног факултета у Нишу, који су, као координатори спортских екипа, однели прву награду за генерални пласман на овој престижној манифестацији.

ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА „ЗА ОСМЕХ МАЛИШАНА“

ЈОВАНА МИТРОВИЋ

Савез студената Правног факултета Универзитета у Нишу, и у овој години наставља с хуманитарним радом. Овога пута желели смо да обрадујемо децу из социјално угрожених породица. У сарадњи с Колом српских сестара, студенти су успешно реализовали своју идеју. Студенти нашег Факултета, показали су своју хуманост на делу и подржали ову акцију својим доприносима. За кратко време прикупљено је довољно одеће, играчака и школског прибора. Представници Савеза Студената посетили су 9. Марта 2013. године четири социјално угрожене породице из пиротског региона. Након краћег дружења и играња са малишанима, подељене су им прикупљене ствари.

Још једном смо доказали да имамо велико срце и да волимо да помажемо и пружамо пажњу онима којима је најпотребнија. Захваљујемо се свима који су подржали ову акцију, малишанима улепшали дан и, што је најважније, измамили осмехе на њихова лица. Савез студената наставља с хуманитарним радом. Трудићемо се да у овој години обрадујемо још неколико породица, и све то уз вашу помоћ!

ТРИБИНА ПОВОДОМ 8. МАРТА – МЕЂУНАРОДНОГ ДАНА ЖЕНА

АЛЕКСАНДРА ХРИСТОВ

У организацији Савеза студената Правног факултета Универзитета у Нишу, у петак, 8.3.2013. године, у сали 6/1 Правног факултета, одржана је трибина поводом 8. Марта – Међународног дана жена. Трибину је одржала асистенткиња с нашег Факултета Миљана Тодоровић, а догађај су, поред великог броја присутних, својим беседама увеличале студенткиње треће године Ива Антић и Јелена Милошевић, победница такмичења у Беседништву 2012. године.

Враћајући се кроз историју и упоређујући некадашњи и данашњи положај жена, асистенткиња Миљана Тодоровић је на врло сликовит начин одржала предавање и посетиоцима трибине пренела занимљиве податке о борби за самосталност жена.

Захваљујемо се асистенткињи Миљани Тодоровић и Савезу студената Правног факултета Универзитета у Нишу на успешној реализацији ове трибине.

ДОЖИВИТЕ НЕЗАБОРАВНО ЛЕТО – WORK AND TRAVEL PROGRAM

Work & Travel Group
www.posloviamerika.com

Занима вас упознавање нове културе? Желите да зарадите новац и усавршите свој енглески? Онда је Summer Work and Travel Program прави избор за вас.

Work and Travel Program нуди студентима редовних основних академских и мастер студија, који редовно полажу испите, да проведу пар месеци у САД, раде на сезонским студентским пословима, одобреним од стране спонзорских агенција и да се након тога врате својим старим обавезама, с новим успоменама и утисцима из САД.

У сарадњи са Савезом студената Правног факултета Универзитета у Нишу и Студентским Парламентом Правног факултета Универзитета у Нишу, издвајамо Work and Travel Group, као једну од водећих агенција, које се баве организовањем и посредовањем у Work and Travel програму. За пет година постојања, преко Work and Travel Group-а на програм је отишло и вратило се преко 1.500 задовољних студената, и сваке године их је све више. Work and Travel Program траје пет месеци, и за то време студенти раде код послодавца на неким од сезонских послова, након чега могу путовати и видети све оно што су желели. Програм почиње сваке године крајем маја и траје све до октобра месеца.

Све информације можете добити: На бројеве телефона 069/24-56-888 Милош, 064/964-14-64 Стеван

На нашој интернет страници www.posloviamerika.com / На фејсбук профилу www.facebook.com/workandtravel.groupnis.3

РЕТОРИКА

Разговор са доц. др Славишом Ковачевићем

АЛЕКСАНДАР МИХАЈЛОВИЋ

Лепоречје и елоквенција су од давнина врлине сваког појединца. Делатни живот код старих Грка био је заснован на три велика цивилизацијска стуба: језику, истини ствари и практичном делању. Софисти су посебно наглашавали моћ изговорене речи. Говор није само биолошка одлика човека, која га еволутивно издваја од других врста, већ је моћно средство изражавања његове суштине и битно својство, не само комуникативне, већ и укупне друштвене праксе. Аристотел је разликовао логичну суштину говора (logos) и језичког стила (lexis), а Квинтилијан прави разлику између суштине ствари од вербалног израза. Говорник мора знати колико суштину ствари, толико и вербални начин изражавања стварности. Онај ко зна да повеже ум (разум) с језиком, је прави беседник.

Цицерон је рекао да говорник „мудрим речима обузима дух, лепим речима милује ухо, покреће срце народа, уклања сумње, пружа одлучујуће савете, штити невине, подстиче невољне, спасава потиштене, ослобађа прогоњене, дозива забуделе, надвладава противнике, придобија колебљиве, преобраћа сумњичаве, утамничи одметнике, подупире правду, оповргава неправду и с истом снагом брани и напада“.

Реторика је вечни и природни пратилац права. Некако се, априори, подразумева да правник мора бити и добар говорник. Он не само што мора да познаје циљ и суштину права, већ он мора знати начине и вештину, како да убедљивим говором изрази суштину ствари на истинит начин. Историја је показала да су правници најбољи говорници, јер природа правничке професије тражи јасан, прецизан, убедљив, утемељен, аргументован говор, чији су циљеви истина, правда и правичност.

Сваке године у оквиру обележавања Дана Факултета, организује се такмичење студената у беседништву. Организатор ове манифестације је доц. др Славиша Ковачевић.

Колико је дуга традиција организовања такмичења у беседништву на нашем Факултету?

Традиција такмичења у беседништву почела је школске 1996/97. године, а београдски Правни факултет је први факултет у нашој земљи, који је почео ту традицију. Заслуга за обнављање ове традиције и прва такмичења у беседништву код нас, припада недавно упокојеном професору у пензији нашег Факултета, др Драгану Станимировићу. Увек наглашавам да правник мора познавати две тајне: тајну ствари и тајну како језички и логички ту ствар изразити.

С којих све година студија могу бити будући такмичари, које критеријуме треба да испуне и колико дуго трају припреме?

Могу се пријавити студенти свих година студија. Година студија може, али не мора бити пресудна за успех беседе, јер смо до сада имали и студенте прве године,

који су се показали као добри и успешни говорници. Што се тиче критеријума, свакако да је битан фактор личности, таленат, знање, али је потребно учити технику беседништва, што ми радимо на припремама за такмичење. Иначе, припреме су стални процес учења за беседника.

Како изгледа такмичење и ко на крају одлучује о победнику?

После селекције кандидата, следи такмичарски део у три дисциплине: слободна тема, коју бира беседник, задата тема, која се објављује 15 дана пред почетак такмичења и импровизација. Импровизација је најтежа такмичарска дисциплина, а тема импровизације се задаје сат времена пре почетка такмичења. Стручни жири прати наступе беседника и проглашава најбоље. Такође, и публика гласа за свог кандидата.

Приликом формулисања тема, да ли се водите свакодневним друштвеним догађајима у свету и код нас и да ли студенти сами могу својим предлозима и сугестијама допринети креирању тема?

Теме такмичења се формирају с обзиром на значај и актуелност теме, али свакако да имам у виду и тематске преокупације студената. Србија је земља с доста сложених нерешених питања, земља која има велики раскорак између норме и стварности, друштво с кризом вредносног система, друштво које не зна да одгонетне загонетне изазове, дакле, много је емпиријског материјала за аргументован, критички говор о стварности.

Да ли ћете ове године теме усмерити ка обележавању 1.700 година од потписивања Миланског едикта?

Милански едикт ће бити тема научног симпозијума, који ће се одржати на нашем Факулету. Постоје захтеви да једна од тема такмичења у беседништву буде везана за овај јубилеј.

Какав је по Вама значај овог документа и како је он утицао на савремену светску историју религије?

Велики је значај тог документа, мада га многи прецењују, а опет, други га маргинализују и умањују његов значај. Као и сви историјски документи, и он се политизује, селективно интерпретира и интересно рационализује. Милански едикт је оновремено имао сасвим други значај, од оног, који му се данас приписује. Он је превасходно био владавински инструмент интеграције

тадашњег Царства, он је требао да пацификује конфликте и интегрише велики део популације. Да би се окончали конфликти, који су раздирали друштво, донет је прво Едикт о толеранцији, а потом и Милански едикт, како би се признала верска права хришћана. Питање је колико су актери Миланског едикта заиста били хришћански инспирисани. Сигурно да нису. Али је идеја остала важна. Данас је превише верски мотивисаних конфликта, насиља и ратова, упркос модерном законодавству, које нормира и ову област. Србија је друштво поларизованог плурализма, верских супротности и место укрштања великих светских религија. Идеја Миланског едикта данас треба да покрене системску изградњу грађанске културе толеранције, па према томе и верске толеранције.

Шта је у ствари верска толеранција и да ли она постоји данас?

Реч толеранција потиче од латинског глагола *tolerare*, што значи подносити, прихватити, попустити, уздржати се, имати обзира, става према некоме или нечему, начин опхођења према људима, идејама или стварима. Толеранција према другим људима значи толеранцију према низу људских својстава, обележја и особина: према мишљењу, ставу, понашању, навикама, веровањима, стилевима живота. Бити толерантан значи бити свестан разлике међу људима, прихватити постојање разлике и права на различитост, постојање свести да не знамо довољно, да нисмо савршена и потпуна бића и да у другом налазимо и супротност и допуну.

Основно правило толеранције је: не чини другима оно што не желиш да други чине теби. Залагати се за сопствено право не значи порицати исто то право другима. Онај ко се понаша и делује на основу својих уверења, мора признати право другом, да делује на основу својих уверења.

Толеранција подразумева спремност и способност да се саслуша и разуме други човек, који има другачије мишљење и искуство о истој ствари, како би се у другачијем мишљењу и искуству открили садржаји, који могу да допринесу, да се два мишљења приближе, исправе, допуне, односно изразе у облику, који ће задовољити обе стране.

Да би толеранција била ненасилан однос међу људима, она мора садржати: (а) културу различитости; (б) право на разлике и различитост, укључујући и законске гаранције права на различитост и слободу изражавања мишљења и понашања; (в) дијалог, као основну комуникативну форму толерантног односа међу људима; (г) организовано и удружено деловање људи; (д) свест о потреби заједничког живота људи.

Култура различитости произилази из саме природе човека и друштва. Човек не може мислити исто као и други, јер нема исто животно искуство. Друштво је подељено на различите идентитете, интересе, потребе, вредности, циљеве. Тако су и разлике у мишљењу и понашању неминовне, а потреба за њиховим уважавањем нужна. Негирање различитости је негирање природе друштва и човека. Ако толеранција треба да буде модел друштвеног односа, онда је дијалог начин тог односа.

Дијалог је отворен и аргументован разговор између двоје или више слободних и одговорних људи, који размењују мишљења и ставове о за њих важним питањима, на које дају различите одговоре, како би у равноправним

условима и пропозицијама дошли до одговора, којим би обоје, или сви, били релативно задовољни, нешто научили, сагласили се или не, обогатили своје искуство, или се и сами променили.

Верска толеранција је специфична и посебна, јер је у питању верски идентитет, као примарно доживљен идентитет. Дијалог између вера и нација је најтежи, јер иза њега стоје људи с фундаменталним уверењима, а што су уверења примарнија, базичнија, чвршћа, то је теже успоставити разуман дијалог, сарадњу и поверење.

Да ли је данас потребно доносити више „едикта о толеранцији“, с обзиром на то да је у савременом друштву има све мање?

Нама је више потребан толерантан живот, а едиката и норми имамо превише. Модерна законодавства прописују и санкционишу верску дискриминацију, али нама је потребан стварни живот, који се одвија у духу толеранције, и потребан нам је правни систем, који гарантује, односно штити, људе од различитих облика дискриминације, па и верске дискриминације. Нама је највише потребна грађанска култура толеранције. Целокупан васпитно-образовни систем, укључујући и породицу, мора исходovati фактичкој толеранцији. Толеранција се учи и практикује.

Каква је Ваша мисија и визија даљег развоја Факултета, у својству функције председника Комисије за односе са студентима?

Изградња академске културе и професионалне етике – то је на првом месту. Потребно је факултетима вратити улогу, која им по природи ствари припада. Морамо се ослободити маничног убеђења да су факултети место, где се „узима диплома“, уз мало муке и много среће. Важније је на које све начине да добијемо оцену, него знање и умеће, које треба да стичемо. Пут којим се чешће иде је „заобилазни пут“. Најбитније је да освојимо стандарде и критеријуме, без којих нема успешне професије. Студенти треба што више да уче и сазнају, а професори – посвећени студентима, да их мотивишу, што више науче, да развијају и унапређују дидактичке вештине преношења знања. Ништа лакше него донети Закон о високом образовању, али је најтеже применити га. Нема делотворног закона о високом образовању, ако нема академске и научне заједнице, која ће га применити. Да би се наш високообразовни систем интегрисао у светске стандарде, морамо се и сами мењати, и студенти и професори. А то не иде без отпора. Могли смо више, него што јесмо. Убеђен сам да ће време, које долази, донети више позитивних исхода и бољих решења.

И за крај, због чега препоручујете будућим бруцошима да упишу наш Факултет?

Свуда у свету, а посебно код нас, право је увек изазовно за студирање. Само неколико разлога ћу навести. Прво, то је статусна и посвећена професија. Друго, то је важна професија за функционисање друштва, јер без делотворног права нема ни развијеног друштва. Треће, данашње друштво је премрежено правом. Који год део стварности погледате, видећете да је он нормиран неким нормама, па отуда и расте потреба за правницима. Добрих правника никада није много у једном друштву, а нашем друштву су преко потребни добри правници.

Интервју обављен у Нишу, 29.3.2013. године

БИБЛИОТЕКА ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ

ВАЛЕНТИНА ПЕТКОВИЋ И АЛЕКСАНДРА ХРИСТОВ

Библиотека Правног факултета Универзитета у Нишу основана је 1960. године, када је основан и Факултет. У почетку је то била „Правно-економска библиотека“, и тај назив је задржала до школске 1974/75. године, када су се, одлуком Скупштине, и поделом факултета на Правни факултет и Економски факултет у Нишу, поделиле и библиотеке, на Библиотеку Правног факултета и Библиотеку Економског факултета.

Радно време Библиотеке је, радним данима од 8 до 20 часова и суботом од 8 до 14 часова. Библиотека броји око 4.500 корисника. Располаже с око 30.000 књига и 512 наслова часописа. Такође, бележи око 10.000 долазака на годишњем нивоу.

У саставу Библиотеке ради и читаоница, која је, поред Библиотеке, јако посећена. Студенти сваког радног дана и суботом, проводе своје радне сате у овој, јако функционалној, просторији нашег Факултета. У читаоници се налази и Библиотека – легат проф. др Славољуба Поповића, поклон породице преминулог професора.

Аутоматизација библиотечког пословања извршена је 1997. Године. Дотле, Библиотека је имала своју локалну базу података, а након тога, 2009. године, постала је и чланица узајамне каталожке базе „КОБИСС“, у коју је укључено преко 200 библиотека. Каталогска база

„КОБИСС“ броји преко 2,5 милиона записа, чији је приступ омогућен и студентима Правног факултета у Нишу. Студенти могу пронаћи на сајту „КОБИСС“-а сву литературу, којом располаже наша Библиотека.

Библиотека Правног факултета чланица је и академске мреже „КОБСОН“, и тим путем омогућен јој је бесплатан приступ „КОБСОН“-у, односно, „Конзорцијуму библиотека Србије за обједињену набавку“, који постоји од 2001. године. Прва је библиотека у Нишу која се, самоиницијативно, прикључила „КОБСОН“-у, потписавши уговор 2008. године. Студенти могу приступити овој Мрежи само на Факултету, преко академске мреже, и користити велики број електронских база података, које покрива.

Референтна збирка Библиотеке садржи велики број енциклопедија, лексикона, општих и правних речника, библиографија и статистичких годишњака. Важан део фонда чини и богата збирка закона и прописа. У Библиотеци можете пронаћи све бројеве „Службеног листа“ и „Службеног гласника“, од првог броја. Занимљиви наслови, који се такође могу пронаћи су: „Бранич“ – Лист Адвокатске коморе Србије од 1888. године, „Мјесечник“ – Лист Правничког друштва Хрватске, и многи други.

ЗАШТО УПИСАТИ ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ?

МАРТИНА ВУЧКОВИЋ

Правни факултету Нишу основан је 1960. године, као правни одсек Правно-економског факултета у Нишу, у саставу Универзитета у Београду. Од 1. Октобра 1970. Године, Факултет је самостална установа, у саставу Универзитета у Нишу. Настава на основним студијама започела је 1. октобра 1960. године. Прву генерацију студената школске 1960/61. године, чинила су 503 студента. У истој школској години, Факултет је имао само четири наставника и два сарадника у сталном радном односу. Данас је стално запослено 62 наставника и сарадника. Зашто уписати Правни факултет Универзитета у Нишу?

Дипломирани правник је професија, која се директно везује за вршење свих облика власти. Правни факултет у Нишу је високошколска образовно-научна установа са својством правног лица. Факултет је матичан за следеће уже научне области: правнотеоријску; јавноправну; кривичноправну; грађанскоправну; трговинскоправну; међународноправну; правноисторијску и правноекономску. Факултет организује и остварује основне, мастер и докторске студије. На Факултету се организује научноистраживачки рад у области правних и других друштвено-хуманистичких наука.

Правни факултет Универзитета у Нишу, у циљу научног и стручног усавршавања наставника, сарадника и студената, временом је закључио бројне уговоре о сарадњи са сродним институцијама у земљи и иностранству. Често организује семинаре, научне скупове, предавања, летње школе. Сарадњом се такође омогућава стручна и практична настава у државним институцијама. Поред свих обавеза, које се тичу предавања, вежби и испита, ту су и активности које студентски живот чине занимљивим и незаборавним, кроз: правне клинике, спортске секције, у којима могу учествовати сви заинтересовани студенти, симулације суђења. Саставни део традиције студентског живота нашег Правног факултета чине и Правнијада, екскурзије и журке, које пружају могућност забаве и дружења. Свој новинарски таленат остварујемо у листу „Правник“.

ФОНД ЗА МЛАДЕ ТАЛЕНТЕ

МАРТИНА ВУЧКОВИЋ

Влада Републике Србије је у августу 2008. године основала Фонд за младе таленте, који се налази у надлежности Министарства омладине и спорта. Желећи да на системски начин покаже бригу државе за младе и њихову будућност, Влада Републике Србије, у сарадњи с Фондом за младе таленте, на годишњем нивоу стипендира и награђује око 2.000 ученика средњих школа и студената. Од оснивања, Фонд је стипендирао преко 9.800 студената и ученика средњих школа. Председник Фонда за младе таленте је проф. др Алиса Марић, министарка омладине и спорта, а чланови су министри Владе Републике Србије, ректор Универзитета у Београду, као и председник Српске академије наука и уметности.

Циљ Фонда за младе таленте је подстицање и вредновање изузетних постигнућа младих талената у различитим областима, а у смислу њиховог даљег теоријског и стручног усавршавања, као и професионалног напретка. Од 2010. године, стипендија је добила име "Доситеја". Назив је инспирисан највећим српским просветитељем и реформатором Доситејем Обрадовићем, који је својим радом оставио неизбрисив траг у нашој историји. Фонд за младе таленте је својим стипендистима, кроз сарадњу са значајним институцијама, као што су: Национална служба за запошљавање, Народна библиотека Србије, Српска академија наука и уметности, компанија Microsoft итд., омогућио низ додатних погодности, које им могу пружити значајну подршку у даљем школовању и стручном усавршавању.

КОНСТАНТИНОВА СТИПЕНДИЈА

МАРИЈА ЖИВАНОВИЋ

Полазећи од потребе да се на адекватан начин обележи 17 векова од потписивања Миланског едикта и неговања толеранције међу људима, коју Едикт симболише, као и настојања да се подстакне успех у образовању студената и тако допринесе дугорочном развоју Ниша, Град Ниш и компанија „Филип Морис“ покренули су конкурс за стипендију за најбоље нишке студенте. На свечаности организованој у Градској кући 18. октобра 2012. године, градоначелник Ниша проф. др Зоран Перишић и генерални директор компаније „Филип Морис“ Пол Рајли потписали су протокол о покретању Константинове стипендије, за најбоље студенте Универзитета у Нишу.

Конкурс за Константинову стипендију први пут се покреће у академској 2012/13. години, и то за 13 стипендиста,

младих будућих лидера у својој заједници. Стипендија, у нето износу од 230.000 динара, намењена је по једном, најбољем, студенту с 13 факултета Универзитета у Нишу, одабраном путем јавног конкурса, који се реализује у оквиру програма „Партнерство за образовање и развој заједнице“ (ПЕЦД програм). Добитници Константинове стипендије имаће прилику да обаве 100 сати друштвено корисног рада у одређеној градској институцији, или предузећу, током 2013. Године, у складу са својим професионалним опредељењем, као и потребама самих институција.

Компанија „Филип Морис“ пуних осам година улаже у најбоље нишке студенте доделом стипендија и финансирајући реализацију студентских пројеката у оквиру ПЕЦД програма. Спрега академске, локалне и пословне заједнице, утврђена кроз ову стипендију, утицаће да се млади, талентовани људи препознају као велики људски ресурс града.

„Желим да успем, јер видим себе у овој земљи и сматрам да сви ми толико тога можемо, само је потребно да уложимо мало у себе“, каже Ивана Станковић, добитница Константинове стипендије, студенткиња IV године Правног факултета Универзитета у Нишу.

КОНСТАНТИНОВА
СТИПЕНДИЈА

ИНТЕРВЈУ

СТУДЕНТ ПРОДЕКАН - ПЕТАР ПЕШИЋ

ЈОВАНА МИТРОВИЋ И АЛЕКСАНДРА ХРИСТОВ

Да ли би могао да нам се представиш?

Моје име је Петар Пешић. Студент сам треће године Правног факултета Универзитета у Нишу. Имам 21 годину. Завршио сам средњу Угоститељско – туристичку школу у Нишу. У студентском организовању сам више од две године, а за то време сам стекао пријатеље и искуства вредна за живот. Поред Факултета, такође сам активан и у удружењу Ротаракт клуб - „Ниш“ од 2011. године, и тренутно обављам функцију секретара клуба.

Како се бира студент продекана?

Неколико студената ми је пришло с идејом да ја будем студент продекана, јер испуњавам услове, који се тичу успеха на Факултету, као и да имам искуства у студентском организовању. На моје велико задовољство, Студентски парламент је прихватио тај предлог.

Који су твоји ставови и намере као студента продекана?

Пре свега, да наставим путем који су моји претходници започели и да се трудим да овај Факултет ствара најбоље правнике у земљи. Такође бих потенцирао значај практичне примене градива које учимо, кроз праксе и пројекте.

Да ли ћеш променити нешто у студентској политици?

Трудићу се да се смањи анимозитет студената према студентском организовању, и да се побољша однос професора и студената. Такође, залагаћу се за доследнију примену принципа Болоњске декларације.

Како видиш себе као студента продекана?

Увек отворен за комуникацију с осталим студентима и професорима, спреман да чује свако мишљење, критику, предлог...

Да ли замераш нешто својим претходницима, који су били на том положају и да ли мислиш да су имали неких

пропушта?

Не, мислим да су успели да извуку максимум из услова, које су имали и да су поставили темеље модерног студентског организовања.

Како си ти дошао на идеју да се бавиш студентским организовањем?

Још у средњој школи сам био активан у ученичком парламенту, те сам желео да своје искуство у тој области усавршим. Негде на половини прве године прикључио сам се раду студентске организације, учествовао у организацији и раду, као и у осмишљавању пројеката.

Које су предности активног бављења студентским организовањем?

Свакако би једна од највећих предности било стицање пријатеља, који разумеју свакодневне проблеме с којима се суочавамо у студирању. Поред тога, стиче се искуство у комуникацији с другима, тимском раду, осмишљавању и реализацији пројеката...

Како усклађујеш обавезе на Факултету и у студентском организовању?

Све је ствар у организацији времена. Справим распоредом може се наћи времена и за учење, за организовање, а и за дружење.

Шта мислиш о односима професора и студената на нашем Факултету?

Из мог искуства, комуникација на релацији професор – студент је коректна. Наставно особље је увек спремно да одговори на постављена питања и да помогне студентима у разумевању градива. Иако постоје и жалбе студената на одређене професоре, моје мишљење је да су често те жалбе производ само лошег првог контакта с професором.

Које су по теби погодности које имају студенти Правног факултета Универзитета у Нишу?

Као једну од најновијих и уједно најважнијих погодности, истакао бих могућност електронског пријављивања испита, по чему смо међу првима на нашем Универзитету, чак и пре неких техничких факултета. Такође, студентима је омогућено да различите садржаје, који су ум доступни, користе како за учење, тако и за забаву.

За крај, твоја порука студентима.

Увек радите оно што волите, будите вредни, јер се то на крају увек исплати.

ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ - ПРЕДНОСТИ И МАНЕ

ЈУЛИЈА ЈОВАНОВИЋ

Већ деценију и дуже, свет у коме живимо, називамо виртуелним. Скоро 80% људи дан започиње и завршава користећи друштвене мреже. Некада смо мисли и осећања записивали у своје дневнике, које сада замењују друштвене мреже. За разлику од некадашњих дневника, који су чували тајну и интимну, дигитални дневници пишу се у строго поверљивој јавности. Популаризација интима постала је свакодневица човека, или стил живота. Намеће се неко неписано правило да, поред личне карте, имамо и профил на фејсбуку и још којој друштвеној мрежи.

и поверење, а виртуелни прозор постаје место где можемо пронаћи нешто што нас интересује, уз одржавање добре комуникације.

Међутим, колико су друштвене мреже поуздане и да ли су пријатељства стечена на овај начин заиста искрена?

Друштвене мреже нас често наводе да виртуелну повезаност с људима погрешно тумачимо, као праву блискост. Искрена блискост с другим људима гради се временом, дељењем искустава, емоција, лицем у лице. Међутим, на друштвеним мрежама лако упадамо у замку

онлајн социјалне популарности. Тиме често градимо илузију о сопственом богатом друштвеном животу и популарности, која нестаје у тренутку када се одјавимо. Умереност између виртуелног и реалног друштвеног живота јесте оно што ће наше односе учинити искренијим, богатијим и испуњенијим.

Када је реч о питањима приватности и безбедности на друштвеним мрежама, ево неколико савета, како да што безбедније користите своје дигиталне дневнике (друштвене мреже):

- обратите пажњу на које линкове кликћете;
- будите свесни које податке о себи делите с другима;
- не верујте да је порука увек стварно од оног чије име пише на њој;
- пажљиво бирајте кога прихватате за пријатеља на мрежи;
- пажљиво одаберите којој друштвеној мрежи ћете приступити;
- научите како да одбијете и блокирате поруке непознатих особа;
- схватите да простор “инфо” на друштвеним мрежама није простор у коме ћете рећи све о себи и својим бригама.

Живот је и онако разнолик, непредвидљив, тако да сами одлучите да ли ћете га проживети реално или виртуелно.

Шта је у ствари друштвена мрежа и како функционише?

Друштвена мрежа је друштвена структура, састављена из више чворова, коју чине појединци и организације, повезани једним или већим бројем међузависности (сличности, различитости, интересовања). Чворови су актери унутар мреже, а релације су везе између чворова, и на тај начин друштвене мреже функционишу.

Какав утицај имају друштвене мреже на друштвене односе?

Као и свака појава у друштву, и друштвене мреже имају позитивне и негативне утицаје на наш свакодневни живот. Запитајмо се да ли свакодневно дељење личних информација са светом и виртуелно одржавање комуникације с више пријатеља истовремено, подстиче наше друштвене вештине и односе, или их на неки начин спутава?

Уистину, друштвене мреже нуде могућност лакшег и бржег приступа другима. Како знак пажње могу бити мале ствари, један боц на фејсу, или пост могу некоме набацивати осмех на лице, или ставити до знања да желимо да започнемо комуникацију. Контакти се стичу брже и лакше него “лицем у лице”. Природно затворенијим особама у виртуелном простору, све делује опуштеније и отвореније за склапање нових познанстава, а приступ разним ресурсима и информацијама је већи.

Уколико имамо неку дилему, јавним дељењем статуса, добијамо одговоре и сугестије различитих људи, који нам могу помоћи. На исти начин и ми можемо помоћи при решавању туђих дилема. Остварује се обострана корист

РЕЦИКЛАЖА

МАРИЈА ЖИВАНОВИЋ

Рециклажа представља поновно искоришћавање сировина из отпадног материјала. Укључује сакупљање, издвајање, прераду и израду нових производа, из искоришћених ствари или материјала. Сировине, које се најчешће рециклирају су: папир, стакло, пластика и метал. Веома је важно најпре одвојити отпад према врстама отпадака, јер се многе отпадне материје могу поново искористити, само ако су одвојено сакупљене. Символ рециклирања су три стрелице, које затварају круг и означавају одвојено сакупљање, прераду и поновну употребу.

НИШ ЈЕ БИО ПРВИ ГРАД У СРБИЈИ У КОМЕ ЈЕ 2010. ГОДИНЕ ПОЧЕЛА СИСТЕМАТСКА РЕЦИКЛАЖА АМБАЛАЖНОГ ОТПАДА.

Прве боце на сортирну траку, постављену у центру Ниша, убацили су тадашњи министар екологије и просторног планирања Оливер Дулић и тадашњи градоначелник Ниша Милош Симоновић. То је био симболичан почетак акције „Амбалажу за рециклажу“. Потписници, организација Секопак и ЈКП „Медијана“, склопили су уговор и обавезали се на примарно разврставање свих врста амбалажног отпада – од пластике, папира, картона, стакла, дрвета и метала, а за систем рециклаже амбалажног отпада пријавило се око 80 фирми, кафића и ресторана бизнис зоне у Нишу. Исте године, тадашњи министар животне средине свечано је у Нишу отворио први Међународни сајам екологије, енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије, у хали Чаир.

Студентски активизам у области рециклирања

Еколошке канте за папир на свим нишким факултетима

17.12.2012. – Економски и Правни факултет су добили специјалне канте папира, а до краја децембра овим кантама је опремљено 13 факултета Универзитета у Нишу.

Постављање еколошких канти је део пројекта „Екостуд“, који реализује тим студената Економског факултета у Нишу, у оквиру програма „Партнерство за образовање и развој заједнице“ (ПЕЦД), под покровитељством компаније Philip Morris Operations a.d.

За потребе пројекта израђено је 500 еко – канти, које су током децембра распоређене по учионицама, амфитеатрима, читаоницама и канцеларијама нишких факултета. Поред тога, студенти раде интензивну информативну кампању, како би своје колеге упутили у значај одлагања непотребног папира.

Е- рециклажа у Нишу

Градоначелник Ниша проф. др Зоран Перишић и генерални директор Е- рециклаже Нинослав Миленковић свечано су пустили у рад ново постројење за рециклажу електронског и електричног отпада, тј. фрижидера, малих и великих кућних апарата и телевизијских катодних цеви, 20. Септембра 2012. године.

Отварањем овог погона, Србија је постала лидер на Балкану у овој области. Овај погон представља највеће улагање у рециклажну индустрију од њеног зачетка, као и највећу домаћу „gringfield“ инвестицију у Нишу, у последњих десет година.

Уведена је бесплатна зелена линија, на коју грађани могу да се обрате и пријаве старе електричне и електронске уређаје, у свом окружењу, на територији целе Србије. У року од 24 часа, ти уређаји се преузимају, бесплатно одвозе и потпуно безбедно прерађују.

Пријаве се могу обавити путем позива на број 085 – 0800 – 0800 или преко формулара.

„Подаци да годишња рециклажа папира у Србији износи само 13%, док у Европској Унији досеже 40%, као и да наша држава, због неразвијеног система рециклаже папира, сваког минута изгуби 1.157,00, а сваке секунде 20,00 динара, били су покретачи наше идеје. Као студенти економије, решили смо да то променимо, у најближем окружењу“, рекао је Милош Благојевић, вођа студентског тима „Екостуд“.

Пројекат „Екостуд“ су партнерски подржали Универзитет у Нишу и Папир сервис ФХБ, с којим је успостављена сарадња, око прикупљања и даљег третмана отпадног папира.

„Екостуд“ тим чине студенти: Милош Благојевић, Тадија Зајић, Данило Бошковић, Владан Кабаш и Душан Ђорђевић, уз менторску подршку Ане Поповић, асистенткиње Економског факултета.

Студенти осмислили „Забавне канте за рециклажу“

Тим студената „EVOK“ осмислио је и израдио иновативан модел рециклажне канте – „забавне канте“, која поред примарне намене одлагања отпада има и едукативан и забаван карактер. Израђене су четири такве канте, од којих је једна постављена у „Купина“ биоскопу, а остале три биће постављене на лето, у центру Ниша, и у парку Светог Саве.

Канта постављена у „Купина“ биоскопу се мало разликује од осталих, по томе што има могућност штампања купона с „Купина“ попустом, после одређеног броја убаченог отпада, што представља додатну мотивацију да се рециклира.

„Наша идеја је да обичним грађанима у свакодневном животу омогућимо да рециклирају отпад, а да при томе нешто

сазнају, што нису знали и да се уједно и забаве. Желимо да укажемо грађанима да рециклирати није страшно и да не захтева пуно времена, а заиста много значи“, рекао је Милан Тодоровић, члан студентског тима „EVOK“.

На кантама постоје едукативне, занимљиве информације, типа „1 флашица – 6 сати рада сијалице од 60W“, или „500 лименки – бицикл“. Студенти најављују да ће с времена на време мењати мелодије, како грађанима не би досадиле.

Тим студената „EVOK“ (енергија, визија, образовање, креативност), који су творци овог пројекта, чине студенти Машинског и Електронског факултета. Пројекат је реализован у оквиру програма „Партнерство за образовање и развој заједнице“, под покровитељством компаније „Филип Морис“.

ЗАШТО РЕЦИКЛИРАТИ?

Рециклажом штедим сировинске ресурсе, који су на планети ограничени, и уколико се не будемо одговорно односили према њима, човечанство ће се у будућности суочити с недостатком нафте, угља, дрвета и других материјала.

Рециклажа помаже заштити животне средине, уштеда енергије доприноси смањеном емитовању гасова, изазивача ефекта стаклене баште.

Рециклажом штедим енергију, јер је далеко већа потрошња, када нове производе добијамо прерадом природних сировина, него када се израђују од рециклираних материјала. Штедња енергије је важан фактор у очувању животне средине и ублажавања глобалног загревања и последица, које оно оставља на планету Земљу.

Рециклажа доприноси смањењу депонија и деградације тла, рециклажа значајно смањује количину отпада, који се одлаже на депоније, које деградирају тло и постају потенцијални извори заразе људи и животиња. Истовремено рециклажа смањује емисију метана, гаса који се ствара на депонијама и који изазива ефекат стаклене баште и штетне климатске промене на Земљи.

ОПЛАНЕТИ СЕ, РЕЦИКЛИРАЈ!

кумулирани годинама, током дететовог одрастања, морали би се одразити негативном обојеношћу, у односу мајка - дете.

Чест разлог такође може бити недостатак материјалних средстава, па се абортус намеће као (можда) прихватљивија варијанта, у односу на напуштање детета. Чињеница јесте да постоји могућност, да напуштено дете касније буде и удомљено, али да ли ће оно бити те среће и да ли ће заиста и бити срећно (будући да је са сваким уздахом све болније свесно тога да је одбачено), питање је.

А зашто да не? Који су разлози зашто треба рећи не абортусу?

Најпре, медицински. Абортус може оставити трајне штетне последице по репродуктивно здравље мајке, па се онда из нежеље за дететом рађа немогућност, чак и онда када жеља постоји. Бројне су нероткиње, којима је једном речено, да им је абортус, попут маказа, искројио читав живот. Или распарао, како се узме. Поред репродуктивног, ваља мислити и о душевном здрављу мајке, након спроведеног абортуса. Трауме, депресије, па чак и суицидална понашања, нису раритет.

Исто тако, уколико помислимо на бројне бездетке, које би дале све, за грам бебиног плача, да ли је праведно према њима? Да ли је у складу са стандардима и оне друге, оноземаљске правде? И на крају, да ли је праведно према нама самима?

На крају, одлука је наша. Једино остаје да се запитамо, хоћемо ли, када се погледамо у огледалу, више волети себе, уколико смо рекле да или не.

ПУШЕЊЕ - МОДА ИЛИ НЕМАР О СОПСТВЕНОМ ЗДРАВЉУ

ЈЕЛЕНА ТОДОРОВИЋ

Када сам добила да пишем ову тему нисам је баш озбиљно схватила. Дуго сам размишљала, да ли да осујем дрвље и камење по пушачима, или да заступам став, да свако има право на слободу, па тако и право да изабере да ли ће бити пушач или не. Међутим, када сам вршила истраживања везана за тему пушења и пушача, дошла сам до шокантних и забрињавајућих података.

У Србији од рака плућа годишње оболи 5.000-6.000 лица, а у 90 % случајева узрок је био пушење. Сваки трећи одрасли становник Србије је пушач. За две године примене Закона о заштити становништва од изложености дуванском диму, грађани су за казне платили око 520.000 динара. Инспектори су у току овог периода, примењивањем Закона, "оглобили" само 104 пушача. Не зна се, међутим, колико је тачно буџет имао користи од несавесних фирми, којима је изречено укупно 688 казни. Њих су инспектори могли да кажњавају у распону од 500.000 до 1.000.000. динара. Према грубој рачуници, правни субјекти су за кршење забране пушења у затвореном јавном простору платили између 344 и 688 милиона динара.

Све више младих људи се може приметити у кафићима, на улици, у дискотекама, с цигаретом у руци. Нисам могла, да се не запитам, да ли је запаљена цигарета постала модни детаљ. Упркос свим упозорењима о

штетности дуванског дима, све је већи број младих људи, који конзумирају цигарете.

Да ли млади људи почињу да пуше да би били "у тренду", били као своји идоли, или из неког посве трећег разлога? Ако је у питању тренд, онда морам и да изразим чуђење, какви су то данашњи трендови, и где су нестала она времена, када су идоли младима били успешни, непорочни, нпр. спортисти, али то је већ нека друга прича, прича о срозавању друштвених вредности, кроз идеализацију (назови) уметника. Узроци уживања дувана су многобројни. Овој навици су склоне претежно неприлагођене, некритичне, поводљиве и имитацијски склоне, нарочито младе особе.

Узроци пушења, који се наводе у литератури су :

- знатижеља - да се проба нешто ново. Многи због жеље да докажу друштву да могу и смеју да пуше, успут стекну навику, које се касније врло тешко, или никако не могу решити;
- жеља да се буде сличан старијима. Понекад је прихватање пушења нека врста „приступнице“ одређеној групи вршњака.

Неретко, млади људи који не би желели да пуше, не знају како да одбију пушење, а да при томе не буду од групе омаловажавани, или чак одбачени. Ако код младог човека није изграђена чврста личност и нема

ослонца у породици, која му даје осећај самопоуздања и стабилности, он врло лако подлеже утицајима неформалних група, које му у подсвести надокнађују оно што му недостаје у породици.

Имитација је снажан психолошки чинилац, који утиче да млади почну да пуше. Опонашају се родитељи, старији рођаци, јунаци с филма, ТВ-а, естраде итд.

Многи млади људи постају пушачи из протеста, у знак незадовољства, забринутости, или побуне против ауторитета.

Неки почињу да пуше, јер сматрају да им то помаже у друштвеним контактима.

Пушење се, такође, често упражњава приликом пријатних догађаја - после јела, приликом одмора, при ћаскању, тако да се ствара условни рефлекс: цигарета - угодност.

Масовни медији могу много допринети промоцији здравља и здравог начина живота, али могу и негативно утицати на опредељење младог човека.

Породица има велики утицај на појаву пушења дувана међу младима. Истраживања указују да у породицама, у којима оба родитеља пуше, најчешће постају пушачи и њихова деца.

Значајни фактори, у настанку пушења су и друштвено-социјални, осећај мање вредности, непрекидна журба за нечим, развој технике и аутоматике, што све ствара осећај психичке напетости и несигурности.

Није битно да ли су ови разлози, који су набројани у литератури, заиста одраз стварности, и да ли се Ви проналазите у неком од њих. Узроци јесу битни, али су последице оно што не смемо занемарити. Упркос свим упозорењима, која можемо видети у разним медијима, пушача има све више, који се оглушују о њих. Да ли је то мода, или немар о сопственом здрављу? Здравствени проблеми су далеки и мање опипљиви, а постајемо свесни тек када је прекасно - пише у свом блогу Саманта Ескобар, а преноси YourTango.

Заиста не знам шта више да Вам кажем на ову тему, да ли се слажете с овим научно прихваћеним узроцима, и да ли се проналазите у неким од њих, је индивидуална ствар. Сматрам да је пушење један проблем, којим се треба бавити на више различитих нивоа, преко државе, медија, породице и индивидуа. Не желим да Вас убеђујем да будете пушач, или непушач, то је Ваш избор и Ваше право, али желим само још једном да Вам напоменем - **ПУШЕЊЕ УБИЈА. ДУВАНСКИ ДИМ ШТЕТИ ЉУДИМА У ВАШОЈ ОКОЛИНИ!**

ТЕКСТОВИ СТУДЕНАТА ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА ИЗ НОВОГ САДА

ПРЕСТОНИЦЕ СРБИЈЕ

АЛЕКСАНДАР МАНДИЋ

Дестиник (Достиник) – је била прва позната престоница Србије за време владавине прве српске династије Властимировића. Као престоница српских земаља спомиње се у монументалном делу византијског цара Константина Порфирогенита „De administrando imperio”. Међутим, не зна се поуздано локација тог града. Постоји неколико теорија о томе (налази се на потезу од Пријепоља ка Сјеници или код села Дрсник код Клине у Метохији...)

Рас – по овој престоници Србије, цела област добија назив Рашка, чак је неко време то било званично име српске средњовековне државе. Рашки велики жупани постају главни предводници борбе за ослобођење српских земаља од Византије што ће довести до формирања независне рашке државе 1180. године. Рас као престоница имао је велику важност за време владавине великог жупана Стефана Немање као економски, политички и војни центар Србије, да би у 13. веку изгубио тај значај. Град Рас се налазио код данашњег Новог Пазара (локалитет Градина).

Ниш – био је престоница Србије осамдесетих година 12. века (владавина Стефана Немање) где је Стефан Немања дочекао Фридриха Барбаросу који је био у крсташком походу. За тај сусрет се везује прича да је Стефан Немања као знак добродошлице извео гуслара

да песмом дочека страног госта. Ниш је имао велики стратегијски значај због тога што је био раскрсница путева на Балкану (из истог разлога је и данас значајан). Ниш је био ратна престоница Краљевине Србије 1914-1915 где су државне институције биле премештене из Београда који је био на првој борбеној линији. У том периоду је донета Нишка декларација 7. XII 1914.

Пауни, Сврчин, Неродимље – дворци српских владара који су у исто време представљали и престонице Србије током 13. века (нису истовремено биле престонице већ зависно од тога где је владар боравио). Сви ови дворци су се налазили код Урошевца, на Косову и Метохији. У Сврчину се 8. IX 1331. Стефан Душан крунисао за српског краља.

Скопље – постаје престоница за време владавине краља Милутина (1282-1321). Скопље постаје престоница Српског Царства када се краљ Душан крунисао за српског цара 1346. године. Три године после у Скопљу је донет и Душанов законик.

Призрен – је био једна од престоница Српског Царства где је постојао царски двор. Цар Душан код Призрена подиже своју задужбину манастир Св. Архангела. Путници тога времена Призрен називају „царским градом“ и „српским Цариградом“. Овакав углед Призрен и данас ужива у српском народу.

Крушевац – постаје престоница Моравске Србије за време владавине кнеза Лазара (1371-1389). Као престони град, Крушевац остаје све до 1402. године.

Смедерево – последња престоница српске средњовековне државе. Град је подигао деспот Ђурађ Бранковић 1428. године. Смедерево престаје да буде престоница 1459. године када сам град и целу Србију освајају Турци.

Топола – била је седиште српских устаника за време Првог српског устанка. Конкретно, ту је било седиште главног штаба устаничких снага под командом Карађорђа. Уједно, Топола је била и важно зборно место за све крајеве устаничке Србије (па и шире) као и место пријема страних изасланика што Тополи даје печат престонице устаничке Србије.

Крагујевац – постаје престоница 1818. године након Другог српског устанка. У првој половини 19. века Крагујевац је постао веома значајан економски, културни и политички центар. У Крагујевцу је основана прва гимназија у Кнежевини (1833.), први суд (1820.), прво Народно позориште (1835.). У Крагујевцу је проглашен Сретењски устав 15. II 1835.

Београд – први пут постаје престоница 1284. године када је краљ Драгутин (после одрицања од српског престола) постао „сремски краљ“ како се наводи у средњовековним списима. У току 14. века био је под угарском контролом да би 1402. године постао престоница Српске Деспотовине. Тада је деспот Стефан Лазаревић знатно проширио и ојачао београдске бедеме претворивши га у моћну тврђаву на ушћу Саве у Дунав. Након деспотове смрти, постаје део Угарске, а 1521. град заузимају Турци. Након Српске револуције, Београд постаје престоница 1841. године, а дефинитивно постаје слободан српски град када га последње турске јединице напуштају 1867. Током 19. и 20. века град је био важан економски, културни, војни и политички центар, не само Србије, већ и осталих јужнословенских земаља што је и потврђено 1918. када је проглашен за престоницу Краљевине СХС (потоње Краљевине Југославије). Био је и главни град како социјалистичке Југославије у периоду 1945-1992. тако и од 1992. Савезне Републике Југославије. 2003. постаје главни град Државне Заједнице Србије и Црне Горе, а 2006. постаје престоница Републике Србије, што је и дан данас.

РЕПУБЛИКА СРПСКА

СТЕФАН РАДОЈЧИЋ

Први Устав Републике Српске донет је 9. јануара 1992. Међународноправни субјективитет стекла је потписивањем Дејтонског мировног споразума, ради окончања четворогодишњег грађанског рата. Тим споразумом Републици Српској припало је 49% територије Босне и Херцеговине. Анекс четири овог споразума представља Устав Босне и Херцеговине. Анализирајући доносиоце и процедуру доношења, овај Устав има низ специфичности у материјалноправном и формалноправном смислу. Обимом подсећа на англосаксонски модел Устава, који углавном садрже

мањи број чланова него што је то случај у Европи. То је последица његовог доношења у оквиру мултилатералног споразума, уз посредовање великих сила. Као равноправни ентитети формиран су Република Српска и Федерација БиХ, те као такви имају органе законодавне, судске и извршне власти као и сопствене Уставе.

Република Српска је уређена по систему подјеле власти. Законодавну власт врши Народна скупштина, док се извршна власт налази у рукама Владе и Предсједника Републике. Судска власт је независна и врше је судови. Народна скупштина има 83 посланика, који се бирају на непосредним изборима. Изборним законом је формирано девет изборних јединица, међу којима су унапријед распоређена 63 мандата, док су преостали мандати компензациони. Народна скупштина бира Владу. Други дом Народне скупштине назива се Вијеће народа. Укупан број делегата у Вијећу народа је 28, по осам из реда сваког од конститутивних народа, те четири делегата из реда осталих народа. Влада има 16 чланова и саставља се у складу са равноправношћу конститутивних народа, по кључу: осам Срба, пет Бошњака и три Хрвата. Предсједник Републике се бира непосредно, као и начелници општина и градоначелници.

ПАЛАТА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, БАЊАЛУКА

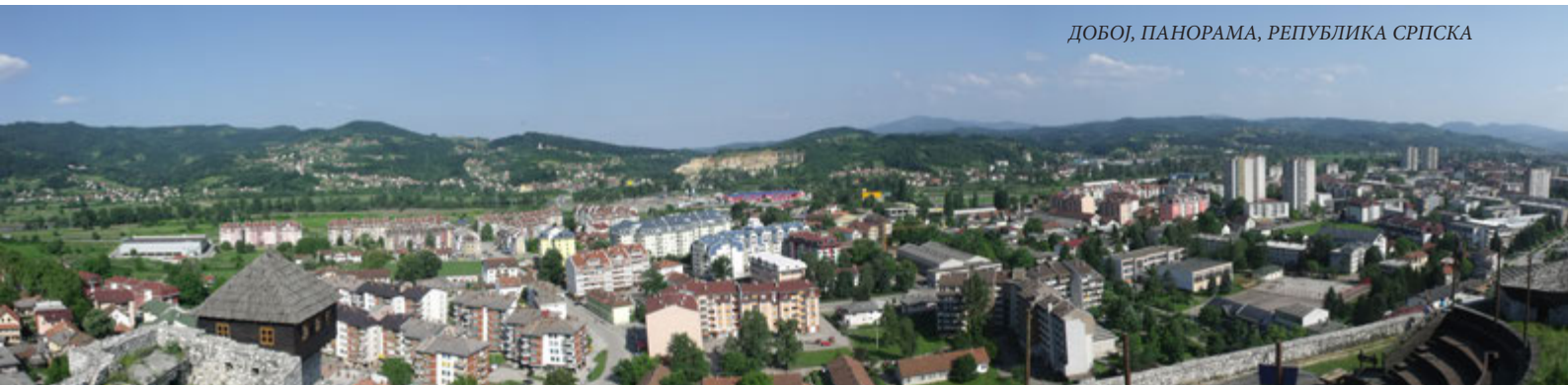
О заштити уставности и законистости, као и о повредама виталних националних интереса брине Уставни суд, у чијем саставу се налази девет судија.

Република Српска се простире на површини од 25.000 квадратних километара. Процењује се да је насељавана око 1.500.000 становника, с тим што је планиран попис становништва за јесен 2013. године. Уставом су предвиђени републички (централни) органи власти, као и јединице локалне самоуправе. С друге стране, у Федерацији БиХ постоји и кантонални (средњи) ниво законодавне, извршне и судске власти. У Републици Српској постоји 57 општина и 6 градова. Главни град је Бања Лука, коју краси ријека Врбас. Уједно представља и највећи град Републике Српске са око 250.000

као центар Подриња. Олимпијска планина Јахорина, као и сусједна Романија, чине препознатљивим источни дио Републике Српске, за разлику од западног и сјевероисточног равничарског краја. На самом југу је Херцеговина, а центар ове регије је у Требињу. Родни град Јована Дучића одише Јадраном, јер се налази свега 30 километара од обале.

У централном дијелу Републике Српске, подно племените планине Озрен, налази се Добој, град на ријеци Босни. У овом граду налази се генерално сједиште Жељезница Републике Српске, јер је управо овдје био други најпрометнији жељезнички чвор у СФРЈ. Такође, Добој представља главну раскрсницу у друмском саобраћају. Након што је завршена изградња аутопута Бања Лука –

ДОБОЈ, ПАНОРАМА, РЕПУБЛИКА СРПСКА

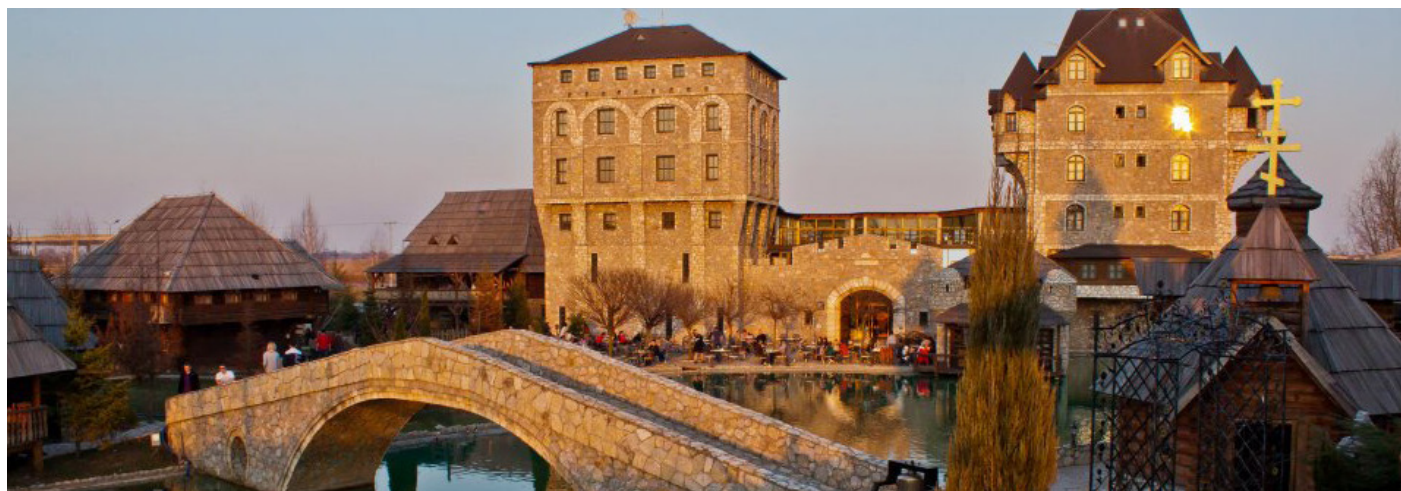

становника. У Бањој Луци се налазе: Народна скупштина, Палата Републике Српске, као и новоизграђена зграда Владе. Овај универзитетски центар, познат је по одличним ђевапима и лијепим женама. Уколико се нађете у Бањој Луци, не пропустите да посјетите тврђаву "Кастел", Народно позориште, Академију наука и умјетности као и Музеј Републике Српске. Већи градови у западном дијелу Републике Српске, поред Бање Луке, су Приједор и Градишка. Ова регија названа је Поткозарје, по Националном парку "Козара".

На сјевероистоку, у Семберској равници, свега двадесет километара од ријеке Дрине налази се Бијељина. Овај домаћински град је други по величини у Републици Српској. У непосредној близини Бијељине налази се етно село "Станишићи", прелијеп комплекс, у којем се налазе вјерне реплике познатих вјерских и културних објеката. Нешто јужније, на ријеци Дрини, налази се Зворник,

Градишка, сада је на реду дионица Бања Лука – Добој. Овај аутопут требало би да се управо код Добоја укрсти са коридором 5Ц, који је у изградњи, и требало би да споји Мађарску са Јадранском обалом.

Република Српска обилује природним богатствима и енергетским потенцијалима. Што се тиче шумског богатства, укупна површина под шумом је око милион хектара. Ова чињеница сврстава Републику Српску у сам европски врх што се тиче шумског богатства по глави становника. Хидроенергетски потенцијал Дрине, Врбаса и Требишњице је од изузетног значаја за електропривреду. Такође, велики проивођач електричне енергије је термоелектрана Угљевик капацитета 300 MWh, а у току је изградња још једне термоелектране, недалеко од постојеће, капацитета 400 MWh. Такође, у Станарима код Добоја почела је изградња нове термоелектране, а вриједност пројекта је 500 милиона евра.

ЕТНО СЕЛО СТАНИШИЋИ, РЕПУБЛИКА СРПСКА

Туристичка понуда Републике Српске базирана је на етно мотивима и садржајима који вјерно прате обичаје и културу народа. Многобројни манастири, као и велелепне цркве, незаобилазни су широм Републике Српске. Садржаји, који су одличан избор за све љубитеље природе, су: рафтинг на Врбасу, параглајдинг на Озрену, зимовање на Јахорини итд. Весели и срдачни људи, као и традиционално припремљена храна, дочекаће Вас у сваком крају Републике Српске.

Упркос свим невољама, од ратних дешавања до економске кризе, Република Српска и њен народ су опстали. Храбро и са поносом корачају напријед, цијенећи све за шта су се борили. Осмијех који ћете наћи на лицима људи, спортски успјеси, економски развој и што је најбитније, осјећај заједништва и саборности, доказују да су праве вриједности препознате и утемељене да нове генерације поведу у побједу и срећну будућност.

ВАСКРШЊИ ОБИЧАЈИ

МИЛОШ ВИШАЦКИ

Поред Божића, Васкрс или Ускрс, како се овај празник најчешће лаички назива, најважнији је хришћански празник. Многи од нас мисле да се Васкрс слави три дана, почев од Великог петка па закључно са Великом недељом. На неки начин то је тачно, ипак, то је само централни, најбитнији део прославе овог празника. Васкрсу претходи дуг припремни период – пост, тј. жртвовање одрицањем од одређене хране, пића и уживања, али и грешних мисли. Тиме се врши телесна и духовна припрема за достојну прославу Васкрса.

Припремни период или предваскршњи период траје седам посних недеља (седмица). Свака седмица има своје место у припреми за овај празник у години, а у Војводини и посебно име. Тако, прва седмица се назива Чиста недеља зато што се тада чисти све од масноће, пре свега судови у којима ће се припремати посна јела. Затим Пачиста седмица јер је све почишћено од масноће. Следи Крстопоклоњена недеља, четврта недеља је Средипосна, у средини је поста. Након ње Глупна, јер се на глупни четвртак везују звона, а одведу се тек на Велику суботу последње недеље. Шеста седмица поста је Цветна, а седма је Велика. Васкрс је на крају седме недеље и то увек у недељу, али се датум мења.

Последњи дан када се једу масна јела јесте недеља, тада су Беле или Васкршње покладе, дан после тога, тј. у понедељак је прва седмица Васкршњег поста, Чиста недеља. Поклада има онолико, колико има постова у години. Васкршње покладе обилују народним обичајима,

који немају додирних тачака са званичном религијом, односно црквом. Разлог за то је њихова старина. На Беле покладе укућани су се штитили од вештица и разних болести примењујући различите магијске радње и враџбине. У заштитним, превентивним поступцима предузиманим на Беле покладе пресудна је била улога јајета – симбола рађања, живота и белог лука – моћног заштитника од вештица.

Тако је данас у великом делу Војводине остао обичај да се на покладе једу барена јаја, барена шунка и пеку крофне, последњи масни колачи јер почиње пост. Улога “покладних” јаја је жртвена, да не остану после Поклада јер су то “вештови”; обичај је да се сва јаја у домаћинству потроше до Поклада јер ће само из “нових” јаја након Поклада васкрснути живот.

У току Васкршњег поста најзначајније су Чиста, Цветна и Велика недеља. У току Цветне недеље срећују се баште и вртови, сади се цвеће, али се не сеје оно поврће које има цвет (нпр. краставци и тиквице) јер се сматра да неће имати добар плод већ само леп цвет.

Као што је већ и речено, централна прослава најсрећнијег хришћанског празника јесте последња, Велика недеља у којој сви дани добијају епитет “Велики”. Током ове недеље је врло строг пост те су трпезе биле сиромашне. Од посних јела најчешће се кува пасуљ, поред тога погача, компот, ваљушке и кокају се кокице. Иако је већина обичаја и веровања која су везана за овај празник паганског и многобожачког порекла,

Српска православна црква усвојила је неке ритуале и дала им хришћански печат, а народ је то прихватио. Будући да се Велики петак у тој недељи сматра даном када је Исус Христос разапет на крст, сви обичаји се одвијају у знаку тог тужног догађаја. Тако, у појединим деловима Србије веровало се да се на Велики петак све зауставља – воде и ветрови, а земља се тресе. То је дан највеће жалости, није се пило вино, јер се сматра да се тако пије његова крв. Забрањен је био рад и у кући и на пољу, једино што је било дозвољено јесте припрема за прославу Ускрса, пре свега фарбање јаја.

Само фарбање јаја јесте специфичност овог празника и тај посао није обављала једна домаћица него се скупи неколико жена. Јаје се сматра симболом рађања новог живота. Раније су се фарбала у неколико боја које су биле природно добијене док се данас то не може срести. Тако се црвена боја добијала из броћа, коре стабла шљиве или трешње док се жута боја добијала из луковине. Такође, украшавала су се и разним зеленилом, које чврсто припојено помоћу уља или беланцета за љуску јајета након фарбања оставља отисак и шаре. Након фарбања, премазују се машћом како би имала што већи сјај. Прво јаје се фарба црвеном бојом; оно се назива “чуваркућом”, чува се целе године и како му само име каже, чува кућу и укућане. У неким крајевима

Србије, обичај је да се чуваркућа до васкршњег јутра чува у чинији са водом, а онда се том водом умију укућани, нарочито деца, како би били здрави. Претходна чуваркућа се закопавала у њиви ради заштите усева а за разлику од осталих крајева, у Банату се није давала пастирима да не би стока боловала у току године.

Васкршња традиција у Србији везана је за окупљање породице и наклоњена је најмлађим укућанима. Тако се они за Васкрс даривају и за њих се фарбају не само кокошија него и морчија, гушчија и пачија јаја да би мамило пажњу јер та јаја дођу као нека “маскота” у односу на обична.

Међутим, многи васкршњи обичаји у нашој земљи током времена комунизма нису се могли јавно манифестовати те се у већини домова Васкрс није обележавао и славио. Такође, потрошачко друштво наметнуло је неке нове, модерне обичаје и потиснуло старе, тако да се сада све ређе срећемо са правим, оним истинским. Један од покушаја обнове ових обичаја јесте незванично светско првенство у туцању фарбаним васкршњим јајима које се од 1991. године одржава у Мокрину, али опет Мокринчани имају своје обичаје и то је ипак прича сама за себе.

ПОЕТСКИ КУТАК

ДЕСИЛО СЕ (НИ)ЈЕДНОМ

Било нас је много, много нас као један.
Било нас је много, па (ни)један као много нас.

Тај (ни)један, с тобом у твојим ципелама стоји.
Онај (ни)један, што је давно од једног убијен;
и још неких, што због једног убише много нас.

Исти (ни)један, васкрс'о је у много нас.
Много нас ударисмо на тираног једног.
Из много нас издвојило се неколико.
Неколико обмануше и тираног једног и много нас.

Било нас је много, много нас као (ни)један.
И даље нас је много, само (ни)један не верује у
много нас.

Александар Китановић

ХУМАНИСТИ

Има у нас људи ствар једна,
као предана некој таме, сили,
није чудна ни спомена вредна:
Хуманост нама се не мили.

Време љагати је пријатније,
у њему никли су ти дани...
А, зар није далеко човечније
рећи: доста, полако, стани?

Авај, још колико труда треба
за просто примитивно сазнање:
И други живи од воде и хлеба!
Није у отимању радовање.

Не, не одустајем ја, пријатељу!
Само ме тешка недоумица узела:
за кога? Људи се на прсте могу
избројати, остало злоба похарала.

У муци овој дуже си, зато питам.
Признајем, једне ствари се бојим:
да нисам већ рекао све што имам?

Мислих даље, па ми памет
на питањима опет стала:
је л' то награда ил' намет?
Је л' изустише, барем, хвала?

У шта прав да се узда? У шта звер?
Да неће можда у курвештију - реч;

или себе кога више и не зна... Јер,
лаж се овде лучи ко матични млеч.

Љубав! А, шта с њом и шта о њој?
Све је затровано, а она је отровна била;
све је, у нашим очима, пријатељу мој,
кобно, али она је најкобнија...

Елегије су наше плачне жеље постале,
небројано пута стрељане од исте елите,
а немасмо да приуштимо чисте постеље,
јер свагда: једни ће у одела, други у рите.

Ваздан смо викали, молили, кумили,
и потом оглувели од сопствене буке.
Видим сада, пошто смо се урушили:
нису се уопште морале вређати руке.

Свеједно, даћу свој суд, нећу крити:
хуманост је храброст део себе дати,

дати и за тим ни на трен не жалити.
Али залуд је више причати, мерити,

Кројити - кварно је у нас проклијало семе.
Постали смо, најгоре, мисли које се крећу,
И ма колико њих пало на колена или теме,
ја даље потписивати обмане - Не, нећу! -

Обрадује ме кад густа решетка
што је тих година излио дечак тај;
Обрадује ме још стара загонетка:
тражили смо почетак, а добили крај?

Мислих, па ми мука на крају песме стала,
ако већ нисам, и ако други нису,
нека ти песма, пријатељу, каже хвала!

Александар Китановић

СЕЊАЊА

Преко труле мисли хиљаду свитаца
Мелемом покушава да оживи мост сећања.

Мали лептир слеће на нечији изборани длан
И као по казни пролеће још једна
Слика раног пролећа.

И да миловања никад нису престала
Време би их усахнуло
Као извор бистре воде коме је у природи да
пресуши.

Нећеш остати жедан јер то није твоја казна.
Али мирис више никада неће бити исти
Када затвориш очи и попијеш воду са нечијег
туђег, непознатог длана.

И друге ће зоре јутром умивати твоје лице
Лепо као зрак сунца који се ломи и претвара
у дугу..

Дугу једне душе
Коју једино још боје могу понекад да
пробуде

Када удари о ћорсокак сећања
Таман толико да на трен помисли да излаз из
лабиринта постоји.

Тренутак као трептај, а трептај у тренутку.
Шта ће мост реци која се удавила.

Марија Живановић

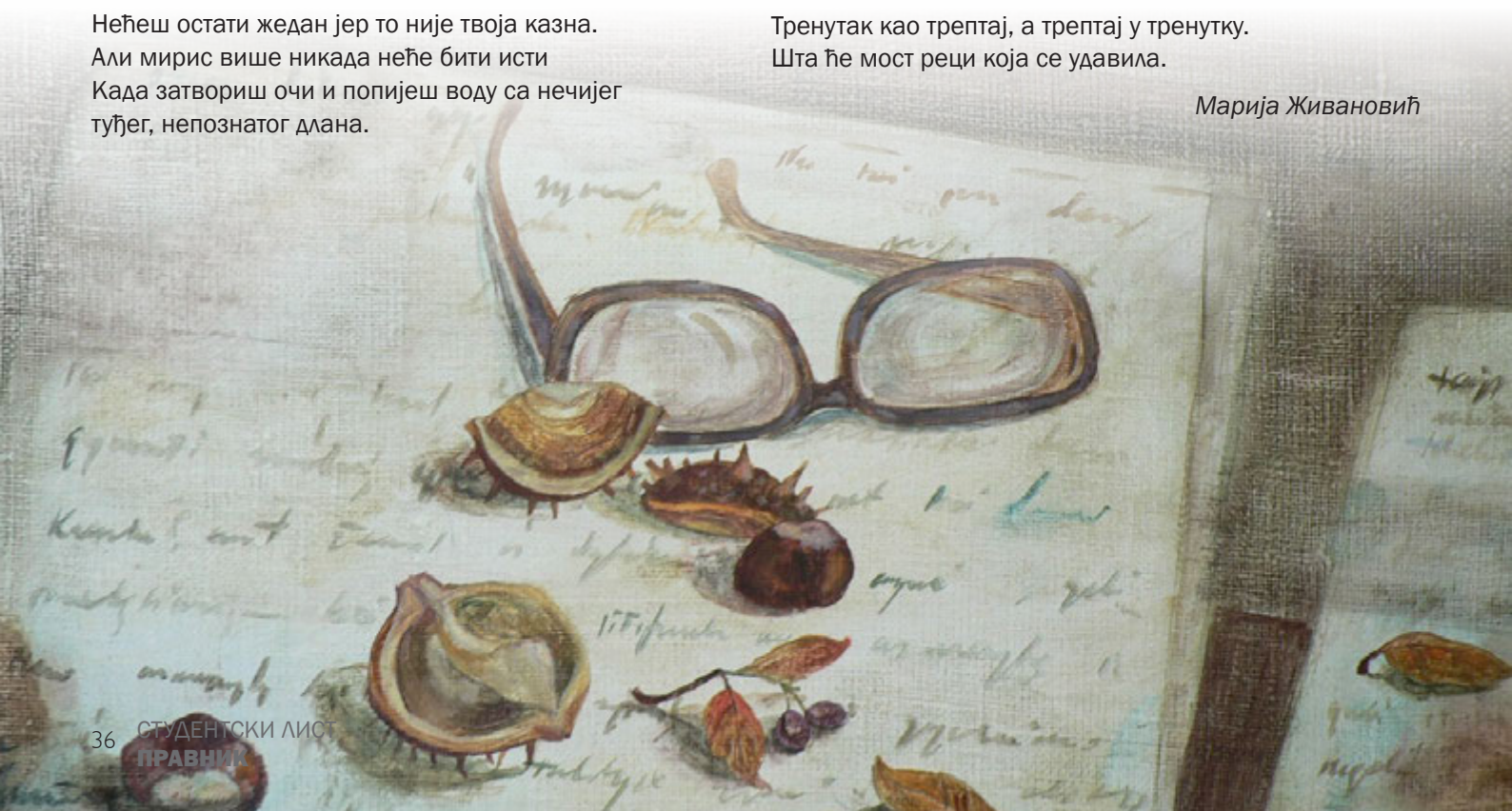

Фото: Стефан Крстић